

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Azərbaycan niyə
üç milyard
manat
borc alır?
yazısı səh.14-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 20 sentyabr 2024-cü il Cümə № 170 (8543) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Bakıdan Vaşinqtona tet-a-tet etiraz

Azərbaycan ABŞ-in Beynəlxalq İnkişaf Agentliyinin son xain hərəkətlərindən olan etirazını birbaşa Blinkenin adamına çatdırdı

yazısı səh.9-da

Hüseyn Abdullayevi tanınmış professor müayinə edəcək

yazısı səh.12-də

Paşinyanın qeyri-rəsmi müharibə elanı

yazısı səh.7-də

Baş Qərargah rəisi İtaliyaya getdi

yazısı səh.6-da

Ermənistan XİN-dən xain açıqlama - Bakıdan sərt cavab

yazısı səh.7-də

QHT-lərdən ATƏT və Avropa Şurasına açıq məktub

yazısı səh.9-da

İrəvanda "çevriliş şousu" Fransanın planıdır - iki məqsəd

yazısı səh.8-də

Rəsmi Bakıdan "morqdadı üç adam" haqda qəti tələb

yazısı səh.6-da

"Qızını döyməyən dizini döyər" - köhnəlmiş deyim, yoxsa...

yazısı səh.10-da

Moskvanın "qara keşis" planı

yazısı səh.11-də

"Lənətlənmiş bina" - Səadət Sarayı haqqında şok iddialar

yazısı səh.15-də

İnternetin "benzini" nə onlar "su qatır"...

yazısı səh.13-də

SEPARATİZMİN SONU: 2023, 23 SAAT, 43 DƏQİQƏ...

Böyük qələbə tariximizə və təqvimə
Dövlət Suverenliyi Günü kimi yazıldı

yazısı səh.4-də

Şoyqunun Zəngəzurla bağlı Tehrana qəfil səfərinin gizlinləri

Ekspertə görə, Rusiyanın İrana təqdim edə biləcəyi
iki mümkün təklif ola bilər

yazısı səh.11-də

Polad
Bülbüloğlunun
səfir kimi son
turnesi - sələfinin
kimliyi...

yazısı səh.5-də

Hrant Jilavryan

Erməni
kəşfiyyatçı gizli
şəkildə Bakıya
gəlib?

yazısı səh.6-da

Mənzər Nuruşiyeva

Mədəniyyət
Nazirliyi rəsmisi
ilə sənətçilər
arasında
qalmaqla

yazısı səh.12-də

AŞ PA-da “çevriliş” necə baş verib - Səməd Seyidov açıqladı

Avropa Şurası Parlament Assambleyasında Azərbaycanla qarşı qərəzli yanaşmalar davam edir. Bunun əsl səbəbləri AŞ PA-da kök salmış qruplaşmaların maraqları ilə bağlıdır. Bu təşkilatda almaniyalı deputat Frank Şvabe faktiki olaraq çevriliş edib. Hazırda orada dərin böhran hökm sürür.

Bunu Teleqraf.com-a Azərbaycanın AŞ PA-da nümayəndə heyətinin rəhbəri, VI çağırış Milli Məclisin deputatı Səməd Seyidov deyib.

O qeyd edib ki, AŞ PA daxilində olan böhran Azərbaycanla münasibətləri belə kölgədə qoyur: “AŞ PA-da 5 siyasi partiya mövcuddur. Sosialistlər, xristianlar, liberallar, konservatorlar və solçular bu partiyaları təmsil edir. Təşkilatda hər bir komitənin formalaşması həmin partiyaların nümayəndələrinin rəhbərlikdə təmsil olunması ilə birbaşa bağlıdır. Çünki o partiya təmsilçilərinin biri sədr, digərləri isə bölgü ilə müxtəlif postlar tutur. Vaxtilə mən də AŞ PA Monitoring Komitəsinin birinci müavini olmuşam. Hətta davamlı olaraq Frank Şvabe mənə qarşı çıxış edirdi, amma heç nə edə bilmirdi. Hətta Monitoring Komitəsinin rəhbəri olmadıqda iclasları mən aparırdım. Sadəcə olaraq, Şvabe mənə bata bilmirdi. İndi isə Azərbaycan nümayəndə heyəti AŞ PA-da fəaliyyətini dayandırdığına görə konservativ partiya həmin komitəyə bir namizəd irəli sürüb. O partiya təmsilçisinin komitədə təmsil olunması qaydalarına uyğundur. Sosialistlərin rəhbəri Şvabenin həmin adamdan xoşu gəlmir deyə bildirir ki, “onun seçilməsinə icazə vermərəm”. İddia edir ki, öz partiyasında o komitəyə növbəti bir nəfər seçəcək. Təəccüblüsü isə odur ki, ona bu hərəkətinə görə, heç kim, heç nə deyə bilmədi. Beləliklə, Şvabe AŞ PA-nın o komitəsinə kimi istəyirdisə, o adamı gətirdi. Bununla bağlı konservatorlar böyük bir narazılıq ifadə edən press-reliz yaydılar. Onlar qeyd etdilər ki, AŞ PA daxilində Şvabe dövlət çevrilişi edib”.

Səməd Seyidova görə, bu gün AŞ PA-nın ümumi mənzərəsi daxili ziddiyyətlər fonunda realıqdan tamamilə uzaqdır: “Görünən bütün faktlar reallığı əks etdirir. Azərbaycan tərəfindən 76 AŞ PA təmsilçisinin arzu olunmaz şəxs elan edilməsi də tamamilə obyektiv və düzgün qərardır. Çünki AŞ PA öz daxilində problemlərini həll edə bilmərsə, qanun pozuntularına göz yumulursa, bir nəfərin qeyri-qanuni əsarətində qalıbsa, onun girovuna çevrilibsə, Azərbaycanın bu təşkilatda nə işi var? AŞ PA təmsilçiləri özlerinde güc tapıb düşdükləri vəziyyətdən çıxmalıdır. Özlerinde güc tapıb işlərini düzgün təşkil edib, obyektiv qərarlar verib etimad qazandıqdan sonra Azərbaycan bu quruma qayda bilər. Ona görə də AŞ PA-nın indiki halda Azərbaycanla bağlı bəyanatları, fikirləri qeyri-obyektiv olmaqla yanaşı, bunların hamısının arxasında müəyyən maraqlar, konkret qurumlar, pullar, korrupsiya məsələləri var”.

Qara Qarayev “Neftçi”dən gedib?

Qara Qarayevin klubdan getməsi ilə bağlı yayılan məlumatlar həqiqəti əks etdirmir”.

Bu barədə Bakı klubunun mətbuat xidmətindən məlumat verilib.

Bildirilib ki, hələ ki bu barədə danışıqlar aparılır: “Məsələ ilə bağlı son rəsmi və dəqiq qərar çıxdığı zaman media mənsuqları ilə bölüşüləcək”.

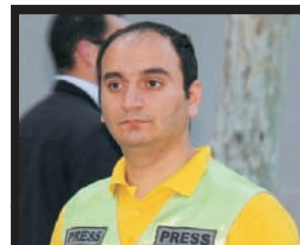
Qeyd edək ki, Qara Qarayevin “Neftçi”dən ayrılması ilə bağlı xəbərlər yayılıb. Məlumat üçün bildirik ki, 2023/2024 mövsümündə onunla klub arasında 2+1 illik müqavilə imzalanıb.

Ağdamda “İmarət”in təməli, Şuşada Bayraq Meydanının açılışı

Prezident İlham Əliyev sentyabrın 19-da Ağdam rayonunun Eyvazxanbəyli kəndinin təməlqoyma mərasimində iştirak edib, rayonun Kəngərli kəndində aparılan bərpa işləri ilə tanış olub. Sonra isə dövlət başçısı Ağdam Sənaye Parkında müxtəlif təyinatlı ayaqqabıların istehsalı zavodunun, Avtomatlaşdırma və telemexanika sistemlərinin istehsalı zavodunun, Divar kağızları istehsalı zavodunun, Havalandırma, yangınsöndürmə avadanlıqları və metal məmulatları istehsalı zavodunun, Dam örtükləri istehsalı zavodunun açılışlarını edib.

Prezidenti Ağdam şəhərindən İmarət Kompleksinin bərpa-

Əziz Orucovun həbs müddəti uzadılıb

“Kanal13” internet televiziyaşının rəhbəri Əziz Orucov barəsində olan həbs-qətimkan tədbirinin müddəti daha üç ay uzadılıb.

Bu barədə “Report”-a onun heyat yoldaşı Lamiyə Çerpanova məlumat verib. O bildirib ki, Ə.Orucovun barəsində olan həbs-qətimkan tədbirinin müddətinin uzadılması ilə bağlı qərar Səbail Rayon Məhkəməsində verilib.

Qeyd edək ki, Ə.Orucov ötən il noyabrın 27-də saxlanılıb. Ona qarşı Cinayət Məcəlləsinin 188.2-ci (Qanunla müəyyən edilmiş mülkiyyət, istifadə və ya icarə hüququ olmadan torpaq sahəsi üzərində özbaşına tikinti) maddəsi ilə cinayət işi açılıb və şübhəli şəxs qismində saxlanılıb.

Ötən il noyabrın 28-də Səbail Rayon Məhkəməsində keçirilən prosesdə Ə.Orucov barəsində həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

Daha sonra ona qarşı Cinayət Məcəlləsinin 206.3.2-ci (qaçaqmalçılıq-qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs tərəfindən törədildikdə) maddəsi ilə yeni itti-

dan sonra açılışında və “Ağdam City Hotel”in açılış mərasimində qatılıb. Prezident “İmarət” stadionunun təməlini qoyub, Xıdırli kəndində görülən bərpa işləri ilə tanış olub.

Daha sonra dövlət başçısı Ağdam-Əsgəran-Xocalı-Xankəndi avtomobil yolunda və

Xankəndidə “Bulud” hotelində aparılan təmir-bərpa işləri ilə tanış olub. Prezident Xankəndidə də bir sıra açılışlar edib. Belə ki, Nizami Gəncəvi adına 4 nömrəli tam orta məktəbin və 1 nömrəli körpələr evi-uşaq bağçasının təmirdən sonra açılışları olub.

Prezidentə Xankəndi Dövlət Dram Teatrının binasında və Zəfər meydanında Konqres Mərkəzinin tikintisi ilə bağlı da məruzə edilib.

Prezident həmin gün Şuşada Bayraq Meydanının və Üzeyir Hacıbəylinin ev-muzeyinin bərpadan sonra açılışında iştirak edib.

“Tərtər işi” ilə bağlı ittiham olunan şəxslərə cəza istənilib

Sumqayıt Məhkəmə Kompleksində “Tərtər işi” ilə bağlı ittiham olunan bir qrup şəxsin cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi keçirilib.

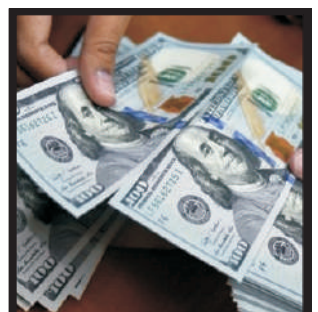
APA xəbər verir ki, Bakı Hərbi Məhkəməsinin hakimi Zeynal Ağayevin sədrliyi ilə keçirilən prosesdə məhkəmə istintaqının yekunlaşdığı elan olunub.

Dövlət ittihamçısı çıxış edib. Prokuror Əhmədov Ramil Bəşir oğlunun 10 il, Ağayev Fuad Ramiz oğlunun 15 il, Axundov Fuad Arazi oğlunun 11 il, Ağadadaşov Cavid Zahid oğlunun 13 il, Cümşüdoğur Qurban Qədim oğlunun 13 il azadlıqdan məhrum olunmasını istəyib.

Proses sentyabrın 26-da davam etdiriləcək.

Xatırladaq ki, 2021-ci ilin dekabr ayında Baş Prokurorluqda “Tərtər işi” ilə bağlı cinayət işlərinin icraatının təzələnməsi ilə bağlı qərarlar qəbul edilib. İstintaq zamanı ayrı-ayrı hərbi qulluqçulara işgəncə verilməsi, onların qanunsuz azadlıqdan məhrum edilməsi və vəzifə səlahiyyətlərinin aşılmasına əsaslı şübhələr müəyyən edilmiş onlarla şəxs cinayət məsuliyyətinə cəlb olunub.

Təqsirləndirilən şəxslərə Cinayət Məcəlləsinin 145.3 (qanunsuz azadlıqdan məhrum etmə), 293.2 (işgəncə, işgəncə hesab olunmayan qəddar, qeyri-insani, yaxud ləyaqəti alçaldan rəftar və ya cəza), 341.2.2 (vəzifə səlahiyyətlərini aşma), 341.2.3 və 128-ci (qəsdən sağlamlığa yüngül zərər vurma) və digər maddələri ilə ittiham irəli sürülüb.

Dollar ucuzlaşacaq?

Məlum olduğu kimi, ABŞ-ın Federal Ehtiyat Sistemi (FED) son dörd ildə ilk dəfə olaraq faiz dərəcəsini aşağı salıb.

FED uçot dərəcəsinin faizlərini 0,50 faiz bəndi azaldaraq 5,25-5,50 faiz aralığından 4,75% -5,00% faiz aralığına endirdi. Beləliklə, Federal Ehtiyat Sistemi 2020-ci ildən bəri ilk faiz endiriminə gedib.

Görəsən, FED-in bu qərarı dollara necə təsir edəcək?

Mövzu ilə bağlı Bizim.Media-ya açıqlamasında iqtisadçı ekspert Natiq Cəfəri bildirir ki, FED-in son qərarı dolların bir qədər ucuzlaşmasına, lakin eyni zamanda Amerika iqtisadiyyatının canlanmasına səbəb olacaq.

“FED-in faiz dərəcəsinə aşağı salacağı gözlənilən idi. Amma birdən-birə faiz dərəcəsini 0,25 deyil, 0,50 faiz azaltması müəyyən mənada sürpriz oldu. Bu addım dünyada dolların bir qədər ucuzlaşmasına səbəb olacaq.

Belə vəziyyətin yaranması isə Amerika iqtisadiyyatı üçün heç də pis deyil. Çünki dollar indeksinin bahası olması Amerika ixracatını zəiflətməmişdi. İndi isə dolların avro və digər valyutalara nisbətən bir qədər zəifləməsi nəticə etibarilə Amerika istehsalçıları və onların ixracat potensialına müsbət təsir göstərməlidir.

Həmin səbəbdən düşünürəm ki, FED-in qərarı bilərəkdən atılmış addımdır. Sözügedən addım Amerika daxilində iqtisadi canlanmaya da səbəb olacaq. Çünki uçot dərəcəsi aşağı düşdükcə kredit faizləri də azalır. Kredit faizlərinin azalması ilə isə həm istehlak, həm də istehsal kreditlərinin verilməsi də artacaq. Bu da ABŞ iqtisadiyyatına müsbət təsir göstərəcək”.

Dənizkənarı Bulvar İdarəsi İdarə Heyətinin sabiq sədri İlqar Mustafayev həbsinin detalları məlum olub. Məlumatla görə, İlqar Mustafayev 2 il ərzində bulvar büdcəsində olan 2 milyon manatdan artıq pul vəsaitini tamah niyyəti ilə mənimsəməkdə ittiham olunur. Binəqədi Rayon Məhkəməsinin qərarı ilə İlqar Mustafayev haqda 3 ay 22 gün müddətinə həbs-qətimkan tədbiri seçilib. Onun ittiham edildiyi 179.4-cü (mənimsəmə-xüsusilə külli miqdarda ziyan vurmaqla törədildikdə) maddəsinin sanksiyasında 14 ilə kimi azadlıqdan məhrum etmə cəzası nəzərdə tutulur.

Bu həbsdən sonra Dənizkənarı Bulvar İdarəsi yanında İctimai Şuranın sədri Ramil Əliyev sensasion faktlar açıqlayıb. O bildirib ki, İctimai Şuranın fəaliyyət göstərməsinə imkan yaradılmayıb: "Bulvardır, açıq havadır, gedin bulvarın hansı ərazisində istəyirsinizsə fəaliyyət göstərin", - deyər cavablar almışdıq. Buna görə Dənizkənarı Bulvar İdarəsinin yanındakı İctimai Şura öz fəaliyyətini dayandırıb". Aznews.az-a danışan "İnkişafa və İslahatlara Dəstək" İctimai Birliyinin sədri Ramil Əliyev vətəndaşların bulvarda çəkiliş aparmasına, deputatların müşahidə verməsinə niyə icazə verilmədiyi haqda danışdı. "Bu hallar defələrlə baş verib. Məsələ geniş şəkildə ictimailəşməyib. Amma son baş verən hallara əsasən daha şahidi oluruq ki, millət vəkili-nin dəniz kənarında müşahidə verməsinin qarşısı alınıb. Millət vəkiliyə çəkiliş üçün icazə verilmərsə, təbii ki, bu qadağalar adi vətəndaşlara, jurnalistlərə şamil edilir. Bulvar İdarəsinin fəaliyyətində nöqsanlar var. Onlar bu problemləri müzakirə etmək, ekranlarda görünmək, kadrlara düşmək istəyirlər. Burada bir məqam da var ki, bəs niyə telefonla çəkiliş icazə verilir? Videokamera ilə çəkiliş icazə verilməyib, telefonla çəkiliş edə bilməyi absurd qərar hesab edə bilərik. Çünki bulvar strateji obyekt deyil, qoruq, yasaqlıq deyil. Bulvarda istənilən şəxs gəzə, istirahət edə bilər", - deyər o bildirib.

Ramil Əliyev deyib ki, Bulvar İdarəsində artıq 1 il 8 aydır ki, İctimai Şura yaradılıb: "Bulvar İdarəsində İctimai Şura yaranandan sonra bizim fəaliyyət göstərməyimiz üçün otaq ayrılmalı idi. Biz orada heç bir maaşa, əməkhaqqına deyil, könüllü şəkildə fəaliyyət göstərirdik. Qanunun tələbi belədir. Biz seçildəndən sonra Bulvar İdarəsinin rəhbəri bizi qəbul etmədi. Bir müddət sonra müavinlə görüşdük. Daha sonra bir neçə ay təkidlə bildirdik ki, rəhbərliklə görüşümüz baş tutsun. İctimai Şuranın üzvləri olaraq idarə rəhbəri ilə görüşdük. Görüş zamanı onlara bildirdim ki, bizi otaq və kompüterlər təmin etsinlər ki, işləyə bilək. Onlar isə cavabında "sizə veriləcək yerimiz yoxdur" dedilər. Həmçinin bildirdilər ki, "bulvar açıq yerdir, gedin, orada fəaliyyət göstərin, ya da öz şəxsi ofisiniz varsa, orada məskunlaşın". Sonradan isə bizə müxtəlif maneələr yaratdılar. Bulvara giriş-

mizə qadağalar qoyuldu. Mən də onlara bildirdim ki, İctimai Şuranı yaratmısınızsa, onun fəaliyyət göstərməsinə də şərait yaradın. Biz sizdən başqa heç nə istəmirik. Bildirildi ki, bizim təşkilat bu İctimai Şuraya seçilmək üçün uyğun gəlmir. Aydın oldu ki, onlar İctimai Şuranın fəaliyyət göstərməsində maraqlı deyillər. Onlar istəmədi ki, biz onların gördüyü işlərə nəzarət edək və mövcud nöqsanlara şahid olaq. Biz istəyirdik ki, köməklik göstərərək nöqsanları aradan qaldıraq. Amma görünür ki, onlar özləri qapalı işləmək istəyirlər və ictimaiyyətə, mətbuata bağlıdırlar. Ümumiyyətlə, biz İctimai Şuranın rəhbəri, üzvləri olaraq onların mətbuat xidmətinin rəhbərini belə tanıyırdıq. Onların rəhbərliyi ilə də defələrlə də əlaqə saxlamağımıza baxmayaraq, cavab ala bilməmişdik. Bununla da aydın olur ki, onlar bu İctimai Şuranı formal olaraq yaradıblar. Ona görə də biz artıq fəaliyyətimizi dayandırmışdıq".

İctimai Şura hansı qanunla tənzimlənir, fəaliyyətinə icazə verilməməsi nə deməkdir?

"Bakı" Hüquq Şirkətinin rəhbəri Natiq Ələsgərov "Yeni Müsavat"a deyib ki, ölkəmizdə ictimai iştirakçılıq və ictimai nəzarət mexanizmlərinin yaradılması və inkişafı üçün müxtəlif addımlar atılıb: "Bu prosesdə vətəndaş cəmiyyət təşkilatlarının rolunu artırmaq üçün mərkəzi və yerli icra hakimiyyətləri yanında ictimai şuraların yaradılması və fəaliyyətinin genişləndirilməsi də günün vacib tələblərindən biri idi. Prezident İlham Əliyevin 27 fevral 2020-ci il tarixli sərəncamı ilə "Açıq hökumətin təşviqinə dair 2020-2022-ci illər üçün Milli Fəaliyyət Planı" təsdiq edilib. Həmin Fəaliyyət Planının 5.5. maddəsində "İctimai Şuraların əhəmiyyətinin artırılması, dövlət orqanlarında yaradılmış ictimai şuraların sayının çoxaldılması, şuralarda müzakirə edilən məsələlərin əhatə dairəsinin genişləndirilməsi, İctimai şuraların fəaliyyəti ilə bağlı maraqlandırma və təbliğat işlərinin gücləndirilməsi və dövlət qurumlarının rəsmi internet resurslarında əks etdirilməsi" qeyd olunub. Ölkə başçısının sərəncamı ilə bağlı ötən illər ərzində müxtəlif müzakirələr aparılıb və İctimai şuralar ilə bağlı müəyyən çatışmazlıqların olması diqqətə çatdırılıb. Bulvar İdarəsində baş verənlər onu göstərir ki, bəzi rəhbər şəxslər qanunlardan

Bulvarda çəkilişə və müşahidəyə qadağanın səbəbi bilindi

Bulvar İdarəsi İdarə Heyətinin sabiq sədri İlqar Mustafayev İctimai Şuranın fəaliyyətini də əngəlləyib

bixəbərdirlər və ya qanunları qıymaqla öz korruptsiyalarını gizlətməyə çalışırlar. Bulvar İdarəsi rəhbərliyinin "örtülü bazar" yanaşması da göstərdi ki, idarə yanında İctimai Şuranın fəaliyyətinin iflic olması sağlam niyyətdən ortaya çıxmıyıb".

məlumatlılığını artırmaq və onlarla qarşılıqlı əlaqə yaratmaqla, fəaliyyət göstərdikləri dövlət qurumlarının fəaliyyətində şəffaflığın artırılmasına yardımçı olmaqdır.

Natiq Ələsgərov bildirir ki, İctimai şuraların dövlət siyasətinin həyata keçirilməsində, şəffaflıq prinsipinin təmin

Bulvar İdarəsini "pul var"a çeviriblər

Əsas yeyinti parkinqlərdən olub

Dənizkənarı Bulvar İdarəsi İdarə Heyətinin sabiq sədri İlqar Mustafayev korruptsiya cinayətinə görə həbs edilib. Onun 2 milyon manatdan bir qədər artıq mənimsəmədə ittiham olunduğu barədə də məlumat vermişdik.

"Qafqazinfo" xəbər verir ki, sözügedən yeyinti məbləği istintaqın ilkin araşdırmasının nəticəsidir. İlqar Mustafayevin qanunsuz əməlləri nəticəsində dövlətə dəymiş ziyanın həcmi daha çoxdur. Bununla bağlı istintaq orqanı artıq yeni dəlil və sübutlar aşkar edib. Hazırda həmin materiallar tədqiq olunur. Ehtimal odur ki, ibtidai istintaqın gedişində təqsirləndirilən şəxsə yenidən ittiham elan ediləcək. Bundan sonra dövlətə dəymiş ziyanın dəqiq məbləği də aydın olacaq.

Bulvar büdcəsində olan pullar necə mənimsənilib?

Məlumatla əsasən, İlqar Mustafayevin cinayət işindəki çoxsaylı epizodlardan biri

bulvar ərazisində parkinqlərin quraşdırılması ilə bağlıdır. Bu epizodda dövlətin qanunla qorunan mənafeyinə xələk gətirən hərəkətlərlə külli miqdarda vəsait kənarlaşdırılıb.

Digər bir epizodda isə təmir-quraşdırma işləri adı altında mənimsənilən pullardan söhbət gedir.

Qeyd edək ki, bir müddət əvvəl Hesablama Palatası Dənizkənarı Bulvar İdarəsində yoxlama aparıb. Nəticədə qanun pozuntusu ilə müşayiət edilən xüsusilə külli miqdarda pul vəsaitinin bilinməyən yerlərə sərf edildiyi üzə çıxıb. Məhz bundan sonra Baş Prokurorluğa müraciət edilib.

İlqar Mustafayev

Natiq Ələsgərov deyib ki, bu gün mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanları yanında fəaliyyət göstərən İctimai şuralar üçün mərkəzləşdirilmiş onlayn platforma - www.publiccouncil.az (www.ictimais-hura.az) saytı hazırlanıb. Təşəbbüsün əsas hədəfi İctimai şuralar barədə ictimaiyyətin

✉ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
Musavat.com

Prezident İlham Əliyev 2023-cü il sentyabrın 20-də Azərbaycan Respublikasının bütün ərazisində qanunun aliliyinin təmin olunduğu və Azərbaycan Respublikasının dövlət suverenliyinin bərpa edildiyini nəzərə alaraq hər il sentyabrın 20-sinin Azərbaycan Respublikasında Dövlət Suverenliyi Günü kimi qeyd edilməsi barədə sərəncam imzalayıb.

“Hər bir xalq üçün öz taleyinə sahib olmaq, müstəqil dövlətini yaradaraq inkişaf etdirmək onun ən böyük nailiyyətidir. Tarixin müxtəlif mərhələlərində üzləşdiyi çətinliklərə, işğala, məhrumiyyətlərə baxmayaraq, heç bir qüvvə xalqımızın müstəqillik, dövlətçilik əzmini sarsıda bilməmişdir. Azərbaycan xalqı bu gün öz müstəqil dövlətinə sahibdir, qəhrəman əsgər və zabitlərimizin, şəhidlərimizin qanı hesabına əldə edilmiş ərazi bütövlüyümüz, suverenliyimiz xalqımızın milli sərvətidir”, - deyə sərəncamda bildirilir.

İkinci Qarabağ müharibəsindən dərhal sonra ölkəmiz haqlı narahatlığını ifadə edərək dəfələrlə Ermənistan rəhbərliyinə, onların xaricdəki havadarlarına və digər tərəflərə müraciət edərək Ermənistanı silahlı qüvvələrini Azərbaycan ərazisindən çıxarmağa çağırırmışdı. 2020-ci ilin 10 noyabrında imzalanmış kapitulyasiya aktından sonra Azərbaycanın Qarabağ bölgəsində 10 mindən artıq Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin birləşmələri və qeyri-qanuni erməni silahlı dəstələri mövcud idi. Halbuki üçtərəfli bəyanata əsasən, Qarabağ ərazisindəki erməni yaraqlıları 3 il əvvəl tərk-silah edilməli idi.

2020-ci il 10 noyabr tarixli üçtərəfli sənədə zidd olaraq Ermənistan üç il ərzində öz silahlı qüvvələrini, canlı qüvvəsini və texnikasını Qarabağ ərazimizdən çıxarmadı. 2023-cü ilin martında Azərbaycanın Qarabağ bölgəsində yerləşən Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin birləşmələri, qeyri-qanuni erməni silahlı dəstələri Şuşa istiqamətində təxribatlar törətdi, aprel və may ayında isə şərti dövlət sərhədi istiqamətində Azərbaycan Ordusunun mövqeləri mütləq atəşə tutulurdu. Azərbaycan ərazisində qanunsuz olaraq Ermənistan ordusuna məxsus yüzdən çox tank və zirehli nəqliyyat vasitələri, radioelektron mübarizə vasitələri, iki yüzdən çox top və artilleriya qurğuları, hava hücumuna qarşı ən müasir qurğular yerləşdirilmişdi.

Separatizmin sonunu gətirən rəqəmlər: 2023, 23 saat, 43 dəqiqə...

Böyük qələbə tariximizə və təqvimə Dövlət Suverenliyi Günü kimi yazıldı

Separatçıların da Qarabağda qeyri-qanuni fəaliyyətləri davam edirdi. Rusiya sülhməramlılarının müvəqqəti yerləşdikləri Azərbaycan ərazilərindəki faydalı qazıntı yataqlarının qeyri-qanuni şəkildə istismar olunması, bu zaman ekoloji normalara əməl edilməməsi və təbii sərvətlərin Ermənistanla paylaşılması Azərbaycan ictimaiyyətində haqlı narazılıq doğurdu. Azərbaycanın bir sıra vətəndaş cəmiyyəti nümayəndələri və ekologiya fəalları Şuşa-Laçın yolunda bir müddət etiraz aksiyası keçirdi.

Azərbaycan işğala məruz qalan tərəf olsa da Qarabağda baş verən gərginliyin aradan qaldırılması, azərbaycanlılarla ermənilərin birgə yaşayışını təmin edəcək reintegrasiya prosesinin normal davam etməsi və məsələnin ikitərəfli danışıqlar yolu ilə həllini tapması üçün 3 il müddətində əlindən gələni etdi. Təəssüf ki, Azərbaycanın humanist çağırışlarının əvəzində erməni silahlı qüvvələri sayını artırmaqla, yeni silahlar alıb, təxribatlar törətməklə məşğul idi. Vəziyyət o

həddə çatmışdı ki, Qarabağda separatçılar müstəqillik iddialarından əl çəkmir, özlərinin oyuncaq “prezident”lərini seçir, qondarma “parlament”ləri adından Azərbaycan dövlətinin əleyhinə bəyanatlar verirdilər.

2023-cü ilin 19 sentyabr tarixində Azərbaycanın Qarabağ bölgəsindəki erməni silahlı qüvvələri bir sıra gənciyyətlərlə təxribatlar törətdi. Erməni kəşfiyyat-diversiya qrupları tərəfindən Əhmədbəyli-Füzuli-Şuşa avtomobil yolunda terror məqsədilə əvvəlcədən quraşdırılmış minaların partlaması nəticəsində mülki şəxslər, Daxili İşlər Nazirliyinin Daxili Qoşunlarının hərbi qulluqçuları şəhid oldu və yaralandı. Bununla yanaşı, ordumuzun və müxtəlif çaplı atıcı silahlardan atəşə tutuldu. Həmin gün Azərbaycanın Qarabağ bölgəsində qanunsuz yerləşdirilmiş erməni silahlı qüvvələrinin növbəti terror aktı nəticəsində Ağdam və Şuşa şəhərlərində müvafiq olaraq iki mülki əməkdaş həlak oldu. Qeyri-qanuni er-

məni silahlı birləşmələrinin döyüş mövqelərini gücləndirməsi və bölmələrini yüksək döyüş hazırlığı səviyyəsinə gətirməsi Azərbaycan Ordusunun bölmələri tərəfindən təsbit edildi. Bütün bu təxribatların qarşısının alınması, üçtərəfli bəyanatın müddəalarının icrasının təmin olunması, Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyaya quruluşunun bərpa edilməsi məqsədilə bölgədə lokal xarakterli antiterror tədbirlərinə başlandı.

Cəmi 23 saat 43 dəqiqə ərzində erməni separatçıları ağ bayraq qaldırmağa məcbur oldular. Qarabağın erməni sakinlərinin nümayəndələrinin Rusiya sülhməramlı kontingenti vasitəsilə müraciətini nəzərə alaraq, tam atəşkəs haqqında razılaşma əldə olundu və 2023-cü il sentyabrın 20-də saat 13:00-da lokal xarakterli antiterror tədbirləri dayandırıldı.

Antiterror tədbirləri zamanı ordumuz böyük qəhrəmanlıq, şücaət göstərdi. Ağır relyef şəraitində, düşmənin tərəfindən uzun illər böyük mühəndislik işləri nəticəsində

istehkamların mövcudluğu şəraitində, düşmənin mövqelərinin təpələrdə, əlverişli yerlərdə yerləşdirilməsinə baxmayaraq qısa müddət ərzində bütün istiqamətlər üzrə separatçıları məhv etdi.

Sentyabrın 28-də Qarabağın separatçı rejiminin rəhbəri Samvel Şahramanov qondarma rejimin ləğvi ilə bağlı sənəd imzaladı. Beləliklə, 24 saatdan az müddətdə həyata keçirilən antiterror tədbirləri nəticəsində Azərbaycan ərazisində qanunsuz yerləşən Ermənistan ordusu tam şəkildə tərk-silah edilərək, ölkəni tərk etdi. Qarabağda qeyri-qanuni xunta rejimi ləğv edildi, separatçıların əsas rəhbərləri həbs edildi və Azərbaycan öz dövlət suverenliyini tam təmin etdi. Azərbaycanın Zəfər tarixi Xankəndi, Xocalı, Ağdərə, Xocavənd, Əsgəranda üçrəngli bayrağımızın yüksəldilməsi, ərazi bütövlüyümüzün tam bərpası ilə yekunlaşdı. Təsəffü deyil ki, Prezident 20 sentyabrın Xankəndi, Xocalı, Xocavənd və Ağdərə şəhərləri günü kimi qeyd edilməsi haqda sərəncam da imzalayıb.

44 günlük Vətən müharibəsində olduğu kimi, antiterror əməliyyatının nəticəsində də ölkədə fəaliyyət göstərən siyasi partiyalar Prezident, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevi dəstəklədiklərini bir daha bəyan etdilər.

6-cı çağırış Milli Məclisin deputatı Aydın Mirzəzadə “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, 44 günlük müharibədən və ötən il 23 saatlıq antiterror əməliyyatından sonra Azərbaycanın suverenliyinin bərpa edilməsi ilk növbədə xalq birliyi, strateji yolun düzgün seçilməsi, xalqın öz liderinə inanması və onu dəstəkləməsi nəticəsində mümkün oldu: “Prezident Heydər Əliyevin, sonra isə Prezident İlham Əliyevin apardığı düşünülmüş daxili, xarici siyasət nəticəsində Azərbaycan bir dövlət kimi gücləndi, beynəlxalq aləmdə öz həqiqətlərini yaya bildi, hərbi qüdrətimiz artındı. 2020-ci ildə 44 gün davam edən Vətən müharibəsində xaricdən dəstək olmadan Azərbaycan öz gücü ilə işğal altında olan torpaqların əksər hissəsini azad etdi. Ancaq ərazimizin bir hissəsi hələ də separatçı qüvvələrin nəzarəti altında qalırdı. Separatçılar yeni realıqları düzgün qiymətləndirmədilər, Ermənistan öz hərbi birləşmələrini ərazimizdən çıxarmadı. Vaxtaşırı separatçıların Azərbaycana qarşı etdikləri təxribatlar çoxsaylı insan ölümünə səbəb olurdu. Bu işğala və ölümlərə son qoyulması üçün ötən il 19 sentyabrda antiterror əməliyyatına başlanması və 23 saat ərzində suverenliyimizin bərpa edilməsi tarixi bir hadisə oldu. Azərbaycan öz şərəfli tarixinin yeni bir səhifəsini yazdı. Azərbaycan Ordusu Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə xalqın milli maraqlarını yüksək səviyyədə qoruya bildi. Bu qələbəmiz uğrunda şəhid olan insanların əziz xatirəsi daim qəlbində yaşayacaq. Bu gün isə cənab Prezidentin 20 sentyabrın dövlət suverenliyi günü elan etməsi bayramlarımızın sırasına çox qiymətli bir tarixi də əlavə etdi”.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

Polad Bülbüloğlunun səfir kimi son turnesi - sələfinin kimliyi..

Azərbaycanın Rusiyadakı səfiri postu uzun müddət boş qalmayacaq

Azərbaycanın Rusiyadakı səfiri Polad Bülbüloğlu sentyabrın 1-də keçirilən növbədənəkar parlament seçkilərində 124 saylı Şuşa-Ağdam-Xocavənd Seçki Dairəsindən bitərəf namizəd kimi qalib elan olunub. Mərkəzi Seçki Komissiyası səsverməyə dair protokolun və seçkilərin yekunlarının təsdiq edilməsi üçün Konstitusiyaya Məhkəməsinə göndərilib. P.Bülbüloğlu isə yaranmış fasilədən istifadə edərək, səfir kimi Rusiyaya son turnesinə çıxıb.

Sentyabrın 14-də, Sankt-Peterburq Beynəlxalq Mədəniyyət Forumunun son günü Rusiya Dövlət Ermitaj Mükafatının təqdimat mərasimi olub. Forumun Təşkilat Komitəsinin sədri, Rusiya Federasiyası baş nazirinin müavini Tatyana Qolikova mükafatı təqdim edib.

Ermitaj muzeyinin Georgi zalında baş tutan mərasimdə Rusiyanın mədəniyyət naziri Olqa Lyubimova və Sankt-Peterburqun qubernatoru Aleksandr Bəqlov, mədəniyyət xadimləri, diplomatlar iştirak ediblər.

Rusiya prezidentinin beynəlxalq mədəni əlaqələr üzrə xüsusi nümayəndəsi Mixail Şvidkoy vurğulayıb ki, Polad Bülbüloğlu mədəniyyətlərəsi əlaqələrin möhkəmlənməsinə xidmət edib. "O, dahi musiqiçi, dahi müğənnidir. Sevindirici haldır ki, Polad doğma torpağı Şuşadan deputat seçilib. Bu torpaq onun atasına və özünə möhtəşəm səslər bəxş edib. Qoy, bu səslər uzun illər Azərbaycanın inkişafına xidmət etsin", - deyə Mixail Şvidkoy bildirib.

Sonra Başqırdistana gedən Polad Bülbüloğluna burada bu respublikanın xalq artisti adı verilib. Mükafatı ona Müstəqil Dövlətlər Birliyi (MDB) ölkələrinin yaradıcı və elmi ziyalıların Ufada keçiri-

lən XVII Forumu çərçivəsində Başqırdistan Respublikasının rəhbəri Radiy Xabirov təqdim edib.

Qeyd edək ki, Konstitusiyaya Məhkəməsinin yaxın günlərdə seçkilərin nəticələrini təsdiq edəcəyi gözlənilir. Bu isə o deməkdir ki, qərar elan olunduqdan dərhal sonra 2006-cı ildən Azərbaycanın Rusiyadakı fövqəladə və səlahiyyətli səfiri olan Bülbüloğlu səfir postundan geri çağırılacaq. Bu isə həm də Bülbüloğlunun sələfinin kimliyini də müəyyənləşdirməlidir.

Aydındır ki, Rusiya səfiri postuna göndiriləcək şəxs iki ölkə arasında münasibətlərin spesifikliyini nəzərə almalıdır. Yeni Rusiyada səfir olmaq asan iş deyil və başqa dövlətlərdən fərqlənir. Çünki həm Rusiyada 3 milyondan çox azərbaycanlının yaşadığını nəzərə almaq lazımdır, həm regionda gedən proseslər fonunda Bakı-Moskva əlaqələrinin əhəmiyyəti diqqətə alınmalıdır. O baxımdan, səfir postuna namizədlər haqqında müzakirə aparıldığı deyilir.

Bir müddət əvvəl bu strateji posta YAP-ın seçki siyahısında olmayan deputat Elnur Allahverdiyevin adı hallanıb. Bundan başqa, Prezidentin köməkçilərindən birinin də Rusiyaya səfir göndiriləcəyi haqda iddialar dolaşmaqda. Rusiyaya göndərilə bil-

cək şəxslər arasında Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Eldar Əzizovun da adı hallanıb. Başqa bir mənbə isə deyib ki, Bakı COP29 üçün qonaqları qəbul etməyə fəal şəkildə hazırlaşır və böyük ehtimalla Azərbaycanın Rusiyaya yeni səfirinin təyin edilməsində tələskənlik etməyə də bilər.

Ekspertlərə görə, Moskvaya elə bir şəxs səfir göndərməlidir ki, Rusiya hakimiyyəti ilə sıx əlaqələr qura bilsin. Rusiya kimi ölkəyə təcürbəli, peşəkar birisi səfir göndərməlidir. Nəzərə almaq lazımdır ki, erməni lobbisinin də güclü olduğu ölkələrdən biri Rusiyadır və Azərbaycan əleyhinə təbliğatlarını heç zaman dayandırmırlar. Bu istiqamətdə Rusiyadakı səfirimiz ölkəmizə qarşı təbliğatın qarşısını almağı bacarmalıdır.

Məlumat üçün deyək ki, səfir göndərmək qərarına gəlmiş hökumət bundan öncə qəbul edən tərəfdən razılıq (aqreman) alır. Aqreman sorğusunun edilməsi faktının açıqlanmasına yol verilmir, çünki sorğuya rədd cavabının aşkarlığı iki ölkə arasında münasibətlərin gərginləşməsinə gətirib çıxara bilər.

Azərbaycanla Rusiya arasında münasibətlərin səviyyəsi onu deməyə əsas verir ki, Azərbaycanın Rusiyaya göndərəcəyi səfir Moskva ilə heç bir problem yaşanmadan razılaşdırılacaq. Bir müddət öncə Şuşada keçirilən Beynəlxalq Media Forumda Rusiya ilə əlaqələrin indiki vəziyyəti və gələcək perspektivi barədə də suala cavabında,

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev bildirmişdi ki, ikitərəfli münasibətlərdə həll oluna bilməyən məsələ mövcud deyil və uzun müddətdir ki, belədir: "Düşünürəm ki, hətta müttəfiqlik qarşılıqlı fəaliyyəti haqqında Beyannamədən əvvəl də belə idi. Prinsip etibarilə biz bütün məsələləri qarşılıqlı anlaşma, qarşılıqlı hörmət, qarşılıqlı maraqlar və xalqlarımızın münasibətlərinin çoxxəşrik tarixi nəzərə alınmaqla nizamlamışıq. Siz tamamilə haqlısınız, son vaxtlar Zirvə görüşlərinin intensivliyi artıb və buna böyük ehtiyac var. Biz aprelə Moskvada, bu ayın əvvəlində Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatı çərçivəsində görüşmüşük və güman ki, ilin sonuna qədər yenə görüşlər olacaq, mövzular çox genişdir. Ancaq onu da deməliyəm ki, indi əsasən gündəlik çox geniş olsa da, - siz, əlbəttə, gündəliyə hamıdan daha yaxşı bələdsiniz, - düşünürəm ki, yenə də ön plana çoxtərəfli əməkdaşlıq məsələləri çıxır. Çünki prinsip etibarilə, ikitərəfli əməkdaşlıqda artıq hər şey nizamlanıb.

Siyasi qarşılıqlı fəaliyyət uğurla davam etdirilir. Ticarət dövriyyəsi artır. Rusiya ilə Ermənistan arasında olduğu kimi deyil. Bildiyiniz kimi, Rusiya ilə Ermənistan arasında ticarət dövriyyəsi son iki ildə 5 dəfə artıb, 1,5 milyard dollardan 7,3 milyard dollara çatıb. Ancaq çoxtərəfli əməkdaşlıqla bağlı məsələlərə gəldikdə, bu sahədə əlbəttə ki, həm tərəfləşlərin, həm də başqa ölkələrin iştirakı ilə müzakirə etdiyimiz, həll etdiyimiz mövzular çoxdur. Bu, ilk növbədə,

Lavrov Xəzəryanı dövlətlərin səfirləri ilə görüşdü

Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrov Moskvada Xəzəryanı dövlətlərin diplomatik nümayəndəliklərinin rəhbərləri ilə Beynəlxalq Xəzər gününə həsr olunmuş ənənəvi illik görüş keçirib.

Teleqraf.com xəbər verir ki, bu barədə Rusiya Xarici İşlər Nazirliyi məlumat yayıb.

Bildirilib ki, görüş zamanı Xəzər regionunda çoxşaxəli əməkdaşlıq və "beşlik" formatında qarşılıqlı fəaliyyətin dərinləşdirilməsi müzakirə edilib.

"Rusiya qoynunda ilan bəsləyir"

"Avropa qurumları Ermənistanın Rusiyaya qarşı tətbiq edilən sanksiyaları pozmasına ona görə imkan yaradır ki, həm Ermənistan iqtisadi baxımdan güclənsin, həm də Rusiya müharibəni davam etdirə bilsin".

Bu sözləri Axar.az-a açıqlamasında **ƏHD Partiyasının sədri, millət vəkili Qüdrət Həsənzadə** Ermənistanın Rusiyaya tətbiq edilən sanksiyalardan yan keçməsinə AB və ABŞ-ın imkan yaratmasının səbəbləri haqda danışarkən deyib.

O bildirib ki, Rusiya-Ukrayna savaşında sonda ikinci güzəştə məcbur ediləcək, ancaq Qərb hələlik tərəflərin tam təqəddən salınmasına qədər müharibənin davam etməsində maraqlıdır.

Millət vəkili vurğulayıb ki, Qərb Ermənistanı özünün regionda forpostuna çevirmək istəyir: "ABŞ-ın dünyadakı ən böyük səfirliklərindən biri Ermənistandır. İranı nəzərdə saxlamaq və ya dağıtmaq üçün Qərb regionda forpost lazımdır. Onlar Ermənistanı bunun üçün ən uyğun ölkə hesab edirlər. Çünki ermənilər qonşularına nifrət edir və hər an xəyanət etməyə, onlara qarşı qəsdlərdə iştirakə hazırdır. Ona görə Ermənistan həm də silahlandırılır və ona birbaşa və dolayısı ciddi iqtisadi dəstək verilir. İranın, Rusiyanın bəzi dairələrinin Ermənistanı müdafiə etməsində Qərb, xüsusilə Fransanın hər iki ölkəyə gizli şəkildə ciddi təsiri var. İndi Ermənistanda hər kəsin fransız dilini öyrənməsinin vacibliyi qeyd olunur və bu istiqamətdə böyük iş aparılır. Çox təəssüf ki, Rusiyada və İranda bəzi türk nifrət edən dairələr zaman-zaman düşünüblər ki, Ermənistanın işğalçılıq siyasətini dəstəkləsələr, həm Qərbin onlara münasibəti yumşaq olar, həm də türk dövlətlərinin yaxınlaşmasına mane olarlar. Amma anlamayıblar ki, onların həyatı mənafeləri türk dövlətləri ilə dost olmağı tələb edir, əvəzində isə qoyunlarında ilan bəsləyiblər".

geosiyasi vəziyyət və həmişəkindən daha vacib olan Şimal-Cənub Nəqliyyat Dəhlizidir. Lakin bir çox başqa mövzular da var. Əminəm ki, münasibətlərimizin belə intensiv inkişafı həm ölkələrimiz, həm də bütövlükdə region üçün son dərəcə zəruridir".

Siyasi analitiklər də hesab edirlər ki, Azərbaycanın Qarabağda suverenliyini tam bərpasından və Rusiya sülhməramlıları ölkəmizi tərk etdikdən sonra Bakı-Moskva münasibətləri siyasi baxımdan stabillik dövrünü yaşayır.

Politoloq Qabil Hüseynli "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Polad Bülbüloğlu hələ səfir vəzifəsindən rəsmən geri çağırılmadığı üçün onun yerinə təyin olunacaq səfirə aqreman alınması proseduru hər halda başlanmayıb. Bu proses yəqin ki, Polad Bülbüloğlu səfir vəzifəsindən azad edildəndən sonra başlanacaq. "Rusiya kimi strateji ölkəyə səfir təyinatında müəyyən xüsusi prinsiplər əsas götürülür. Azərbaycan və Rusiya arasında münasibətləri və 200 ildən artıq əlaqələri nəzərə alsaq, təbii ki, Rusiyaya göndəril-

cək şəxs bir çox məsələlərlə bağlı xüsusi keyfiyyətlərə malik olmalıdır. Belə ki, həmin səfir Rusiyanı çox yaxşı bilməlidir, Rusiya cəmiyyətində, xüsusən də elitada ona qarşı müsbət münasibət olmalıdır. Həmin şəxs Rusiya siyasi mədəni və iqtisadi elitası ilə çox effektiv əlaqələr qurmağı, Rusiya mediası ilə işləməyi, Rusiyadakı azərbaycanlılarla sıx əlaqələr qurmağı bacarmalıdır. Təbii ki, eyni zamanda ölkəmizin Prezidentinə çox yaxın və sadiq şəxs olmalıdır. Şübhəsiz ki, səfir peşəkar diplomat olmalıdır, Rusiya mühitini və cəmiyyətini çox yaxşı tanımalıdır və özü də orada tanınmalıdır, qəbul edilməlidir, iki ölkə arasında bütün sahələrdə inkişafa töhfə verə biləcək addımları atmaq keyfiyyətlərinə malik bir şəxs olmalıdır. Yəqin ki, bu kriteriyalara uyğun gələn diplomatlardan biri səfir təyin olunacaq. Həmin şəxsin kim olacağını isə dəqiq söyləmək çətindir. Rusiya səfiri postunun uzun müddət boş saxlanmayacağını isə əminliklə söyləmək olar".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

ATƏT-in Minsk Qrupu 1992-ci il martın 24-də Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin danışıqlar vasitəsilə həlli üçün təsis edilib. Lakin bu illər ərzində Minsk Qrupunun fəaliyyəti heç bir nəticə vermədi. Azərbaycan işğalda olan torpaqlarını Minsk Qrupunun fəaliyyəti xaricində düşməndən azad etdi.

"Minsk Qrupunun və onunla əlaqədar olan institutların saxlanması cəhdləri Ermənistanın başqa niyyətlərinin olmasından da xəbər verə bilər". Bu fikirləri **Azərbaycan Prezidentinin köməkçisi - Prezident Administrasiyasının Xarici siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Hikmət Hacıyev** Kelbəcərdə jurnalistlərə açıqlamasında deyib.

O qeyd edib ki, ATƏT-in Minsk Qrupu və onunla əlaqəli olan, keçmişin qalığı hesab edilən bu kimi institutlarla Ermənistanın fəaliyyətini davam etdirməsi siyasəti heç bir şəkildə anlaşılan deyil: "Çünki belə bir institut mövcud deyil, hansısa formada fəaliyyətinin mümkünlüyü də realıqdan tam kənardır. Ona görə də Minsk Qrupu və onunla əlaqəli institutlarla bağlı fəaliyyətə də tam son qoyulmalıdır. Azərbaycan tərəfi də ATƏT çərçivəsində Ermənistan və Azərbaycanın bununla əlaqədar birgə mövqe nüma-

yini bildirmir. Bunun səbəbi də məlumdur. Paris erməni separatizminin Azərbaycan ərazisinə qaydışının mümkün olmadığı fikrindən imtina etmək istəmir. Minsk Qrupu Fransanın Cənubi Qafqazda "varlığını" təmin edən yeganə format idi. Belə görünür ki, Minsk Qrupunun buraxılması nə qədər əngəlləyən dövlət Fransadır.

Hər üç həmsədrin bir yerə toplaşsın "özünü buraxmaq" qərarı verməsi məlum səbəbdən mümkün olmadığına görə Minsk Qrupunun "fatihəsini" ATƏT sədri verməlidir. Yada salaq ki, ATƏT-in fəaliyyətində olan sədri, Malta Respublikasının xarici, Avropa işləri və ticarət naziri İan Borqundur. Təşkilatın mənzil-qərargahı Avstriyanın paytaxtı Vyana şəhərində yerləşir.

"Təəssüf ki, ATƏT-in Minsk Qrupu münaqişənin həlli istiqamətində nəinki heç bir real addım atmadı, əksinə, işğalçı ilə işğala məruz qalan

Rəsmi Bakıdan "morqadakı üç adam" haqda qəti tələb - gözlər Vyanada

Hər üç həmsədrin bir yerə toplaşsın "özünü buraxmaq" qərarı verməsi mümkün olmadığına görə Minsk Qrupunun "fatihəsini" ATƏT sədri verməlidir...

"dirildirməsinə" ehtiyac yoxdur".

Vüqar İskəndərov bildirib ki, Minsk Qrupunun fəaliyyətinin bərpası üçün edilən cəhdlər Qərbin siyasəti riyakarlığının təzahürüdür: "Hamı bilməlidir ki, Minsk Qrupu keçmişdə qaldı, Azərbaycan onun bərpa edilməsinə imkan verməyəcək".

AMİP liderinin köməkçisi, politoloq Əli Orucov nəinki Minsk Qrupuna, ümumiyyətlə, artıq vasitəçi

sitəyə əl atmaqdan başqa çıxış yolu qalmayıb. Ermənistan hər dəfə təxribatlar törədərək, cəbhə xəttində vəziyyəti gərginləşdirmək, Azərbaycanın sərhəd ərazilərində dözülməz vəziyyət yaratmaqla Bakını güzəştlərə məcbur etmək istəyirdi. ATƏT-in Minsk Qrupu da Azərbaycanın Birinci Qarabağ müharibəsində məğlub olduğunu və 20 faiz ərazisini itirdiyini əsas götürərək onlar da bizi güzəştə məcbur edirdi. ATƏT Minsk Qrupunun həm-

Erməni kəşfiyyatçı gizli şəkildə Bakıya gəlib?

Böyük Britaniyanın Məxfi Kəşfiyyat Xidmətinin rəhbəri Riçard Murun Bakı səfəri Ermənistanda ciddi müzakirə edilir. Mur ADA Universitetində mühazirə oxuyub, lakin səfərin detalları məlum deyil. Onun "Global nəqliyyat şəbəkələrinin təhlükəsizliyinə yönələn müasir çağırışlar" mövzusunda II Bakı Təhlükəsizlik Forumunda iştirak üçün gəldiyi istisna deyil.

Publika.az xəbər verir ki, Ermənistan mediasında Murun Bakı səfəri ilə bağlı ortaya atılan bir iddia xüsusilə diqqət çəkir. "Hraparak" nəşri erməni Teleqram kanallarına istinadən iddia edir ki, Murun səfəri ərafəsində Ermənistan Xarici Kəşfiyyat Xidmətinin rəis müavini Hrant Jilavyan da Bakıya gəlib. "Yayılan məlumata görə, Hrant Jilavyan heftəsonu gizli şəkildə Bakıda səfərdə olub və Mur da daxil olmaqla, bir sıra görüşlər keçirib. Bu informasiya təsdiq olunmadı, lakin təkzib də edilməməsi şübhələri artırır", - neşr iddiasını belə davam etdirib.

Baş Qərargah rəisi İtaliyaya getdi

Müdafiə nazirinin birinci müavini - Azərbaycan Ordusunun Baş Qərargah rəisi general-polkovnik Kərim Vəliyevin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətinin İtaliya Respublikasına rəsmi səfəri başlayıb.

Bu barədə Müdafiə Nazirliyindən məlumat verilib. Bildirilib ki, səfər çərçivəsində Azərbaycan Ordusunun Baş Qərargah rəisi İtaliyanın hərbi rəhbərliyi ilə bir sıra görüşlər keçiriləcək və müdafiə sənayesi şirkətini ziyarət edəcək.

yiş etdirməsini təklif edib. Amma Minsk Qrupunun və onunla əlaqədar olan institutların saxlanması cəhdləri Ermənistanın başqa niyyətlərinin olmasından da xəbər verə bilər. Azərbaycan tərəfindən bu etimad yaradan bir məsələ deyil".

Qeyd edək ki, sentyabrın 16-da ABŞ dövlət katibi Blinkenlə telefon söhbətində Prezident İlham Əliyev də bir daha bu mövzunu gündəmə gətirib və "keçmişin qalığı olan ATƏT-in Minsk Qrupu və onunla bağlı olan bütün təsəvvürlərin fəaliyyətinə son qoyulmasının vacibliyini" vurğulayıb.

Minsk Qrupunun 3 həmsədrindən ikisi - Rusiya və ABŞ hələ iki il əvvəl bu təşkilatın fəaliyyətinə ehtiyac duyulmadığını bildirib. Digər tərəfdən, Ukrayna müharibəsi fonunda ABŞ və Fransanın digər həmsədr Rusiya ilə dialoqu davam etdirməsi mümkün deyil. Buna baxmayaraq, qrupun üçüncü həmsədri Fransa bu mövzuda mövqe-

tərəfi tərəzinin eyni gözüne qoydu. Bu isə yaddaşlarda daha çox "turist səfərləri edən diplomatlar" kimi qalan ATƏT-in Minsk Qrupunun tərəfsizlik prinsipini pozduğunu sübut etdi.

Bu fikirləri "Yeni Müsavat"a açıqlamasında **VI çağırış Milli Məclisin deputatı Vüqar İskəndərov** deyib. Deputat bildirib ki, 44 günlük Vətən müharibəsində Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə şanlı Zəfər qazanan Azərbaycan ordusu torpaqlarımızı işğaldan azad etdi və bununla da Dağlıq Qarabağ münaqişəsi artıq tarixə qovuşdu: "Bu həm də Minsk Qrupunun belə deyək, dəfni anlamına gəlirdi. Lakin biz ara-sıra Minsk Qrupunun yenidən "dirildirməsinə" cəhdlər edildiyinin şahidi olurduq. Halbuki əgər ən çətin mərhələ olan Qarabağın işğaldan azad edilməsini Prezident İlham Əliyev təkbəşinə həll edə bilibse, bundan sonra Minsk Qrupunun yenidən ortaya atılmasına, belə deyək,

belə ehtiyacın qalmadığını söylədi: "1992-ci ildə Belarusun paytaxtı Minskə keçirilən konfransda 12 dövlətin iştirakı fəaliyyətə başlayan qrupda əvvəlcə iki həmsədr, 1997-ci ildən isə üç həmsədr ölkə olaraq nizamlama prosesini bütünlükdə öz üzərinə götürdü. Lakin yarandığı dövrdən etibarən keçmiş Dağlıq Qarabağ münaqişəsini nəinki həll edə bilmədi, orda təmsil olunan Fransa və Rusiyanın tərəfkeşliyi sayəsində təcavüzkarla imkan yaradıldı ki, yeni ərazilər işğal etmək həvəsinə düşsün, separatizmi daha da dərinləşdirdi. Minsk Qrupu sədrlərinin regional saysız-hesabsız səfərləri, keçirilən konfranslar, görüşlər, edilən təkliflər paketi və.s. son-da ona gətirib çıxardı ki, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan keçmiş separatçı qonlaşma Dağlıq Qarabağda "Qarabağ Ermənistanıdır, nöqtə" bəyanatını verdi. Bu artıq o demək idi ki, münaqişənin sülh yolu ilə həlli mümkün deyil, Azərbaycanın hərbi va-

sədrlərinin təklif etdiyi "ümumi dövlət" prinsipi həm qurumun öz prinsiplərinə, həm də BMT Nizamnaməsinə tam zidd olmasına rəğmən ən məqbul nizamlama yolunu Bakıya qəbul etdirmək cəhdi sübut etdi ki, ədalətli həlli mümkün deyil. Qərbbəsi o idi ki, ATƏT Minsk Qrupu Azərbaycanın öz suverenliyini və ərazi bütövlüyünü öz bildiyi kimi bərpa etməyə də imkan vermirdi. 2020-ci ildə 44 günlük müharibə zamanı Minsk Qrupu olan ölkələrin, xüsusən də Fransanın əsl siması yırtıldı. Paris hər vaxtla çalışdı ki, Azərbaycanı durdursun, işğal faktorunun aradan qaldırılmasına maneçilik törətsin. Hətta Fransa parlamenti "Dağlıq Qarabağ"ın rəsmən tanınması barədə qətnamə də qəbul etdi. Minsk Qrupunun həmsədr dövlətləri neytrallıq pərdəsi altında əsil niyyətləri üzə çıxandan sonra müxtəlif adlar altında fəaliyyətlərini yenidən davam etdirmək istəsələr də, buna nail ola bilmədilər. ATƏT-in Minsk Qrupu faktiki yoxdur, onun Yüksək Səviyyəli

yəli Planlaşdırma Komitəsi, ATƏT-in fəaliyyətində olan sədrinin şəxsi nümayəndəsi kimi tamamilə fəaliyyətsiz, lazımsız və köhnədəqalma strukturlarının formal qalması da mənasızdır. Prezident İlham Əliyevin dediyi kimi, "cəhənnəmə gedən" bir qurumu yenidən dirçəltmək cəhdləri də uğursuzdur.

Minsk Qrupu, Yüksək Səviyyəli Planlaşdırma Komitəsi və ATƏT-in fəaliyyətində olan sədrinin şəxsi nümayəndəsi kimi tamamilə fəaliyyətsiz strukturların artıq ləğv edilməsinin vaxtı çoxdan yetişib. Belə olan halda

Ermənistanın və onun havadarı Minsk Qrupunun saxlanması barədə təkidləri anlaşılan deyil, bu hansısa məkrli planların mövcudluğundan xəbər verir. Məntiqi olaraq da əgər "Dağlıq Qarabağ" münaqişəsi yoxdursa, o zaman bu münaqişənin həllində vasitəçi olaraq yaradılan qurum da avtomatik olaraq buraxılmış sayılmalıdır. Prezidentin köməkçisi Hikmət Hacıyevin yanaşması doğru yanaşmadır və Azərbaycanın haqlı mövqeyini əks etdirir".

□ **Cavanşir ABBASLI**
 "Yeni Müsavat"

"Ermənistan Silahlı Qüvvələrində islahatlar aparmağa başlayıb. Bu, Azərbaycanda da müzakirə edilir. Deyirlər ki, Ermənistan sülh istəmir". "Yeni Müsavat"ın verdiyi xəbərə görə, bu barədə Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan İkinci Dünya Erməni Sammitində bəyan edib. Paşinyan ordunu sürətlə silahlandırmaqları BMT Nizamnaməsinin "özünümdafie" prinsipi ilə ört-basdır etməyə çalışıb. Əsas diqqət çəkən məqam onun Azərbaycanla müharibə edib-etməmək haqda dedikləridir. Paşinyan iddia edir ki, Azərbaycan Ordusu Ermənistanın 200 kvadratkilometr ərazisinə daxil olub. Söhbət işğal dövründə Ermənistanın qanunsuz şəkildə irəli çəkdiyi dövlət sərhədinin bərpasından sonra ordumuzun nəzarət etdiyi ərazilərdən gedir. Ermənistan isə bu ərazilərin onlara "məxsus" olduğunu iddia edir, xüsusilə İstisu (Cermuk) istiqamətində ordumuzun mövqelərindən geri çəkilməsini istəyirlər.

Nikol bildirib ki, bu ərazilərin "azad olunması" üçün müharibə etməyəcəklər. "Hesab edirik ki, Azərbaycanla sərhədin demarkasiyası haqda imzalanmış əsasnamə bu məsələni danışıqlar yolu ilə həll etmək imkanı verir", - o bildirib.

Paşinyanın bu çıxışı Ermənistanın sürətlə silahlandırılmasına haqq qazanmaq məqsədi daşıyır. Daha ötəsi, onun ərazilərinin guya işğalı ilə bağlı dedikləri əslində Ermənistanın qeyri-rəsmi müharibə elanı kimi də qiymətləndirilə bilər. Həmin sammitdə Ermənistanın Təhlükəsizlik Şurasının katibi Armen Qriqoryan isə deyib ki, əvvəllər Rusiya ilə hərbi-texniki əməkdaşlığın səviyyəsi 96 faizə çatdırsa, indi bu göstərici 10 faizdən aşağı düşüb. Onun sözlərinə görə, ölkəsi Fransa və Hindistanla hərbi-texniki sahədə sıx əməkdaşlıq edir: "Hazırda bu sahədə iki əsas tərəfdaşımız var. Onlardan biri Hindistan, digəri isə Fransadır. Biz yeni tərəfdaşlar axtarıq".

Bundan əvvəl Ermənistanın baş diplomati Ararat Mirzoyan təklif irəli sürmüşdü ki, ordular şərti sərhəddə "güzgü prinsipi" ilə geri çəkilsinlər. Rəsmi Bakı haqlı olaraq razılaşmadı. Prezident İlham Əliyev bildirmişdi ki, Azərbaycan bala Göyçə gölünü vizual olaraq müşahidə edə bilir və yaxınlığındadır. Paşinyan isə sərhəd toqquşmalarından sonra baş verənləri "işğal" adlandırmaqla yanaşı, həm də KTMT-ni buna görə itiham edir. Hətta son çıxışında bu blokda qalmaq Ermənistanın suverenliyi üçün təhdid adlandırdı. Baş nazirin həm "işğal"a to-

xunması, həm sözügedən əraziləri döyüşlə geri qaytarmaq niyyəti olmadığını vurğulaması, həm də bu kontekstdə KTMT-ni günahlandırması təsadüfi deyil.

Hərbi ekspert Ramil Məmmədli hesab edir ki, Ermənistan 2021 və 2022-ci illərin sentyabr döyüşlərinə istinad edir. Həmin sərhəd toqquşmalarında Azərbaycanın strateji yüksəklikləri nəzarətə götürdüyünü qeyd edən analitikin sözlərinə görə, Paşinyan "işğal" deyəndə sözügedən hadisələri nəzərdə tutur. Ekspert şərti sərhəd olduğunu, delimitasiya işləri aparılmadığını yada salır və onun fikrincə, İrəvan bu proseslər üzərindən manipulyasiya edir. Eyni zamanda bu yüksəkliklərə nəzarətin təmin olunmasını Qarabağda artıq məhv edilmiş separatçıların nəfəsliklərinin bağlanması baxımdan o dövr üçün əhəmiyyətli addımlar sayır.

R.Məmmədli indi sərhədlərin dəqiqləşməsinə vacib bilir. Onun fikrincə, bundan sonra Ermənistan üçün sərhədin haradan başlandığı məlum olacaq: "Paşinyan 200 kvadrat kilometr ərazinin guya işğal edildiyini iddia edir, amma sərhəd müəyyənləşməyib, sadəcə, bunu iddia etməsi beynəlxalq ictimaiyyətin diqqətini cəlb etməkdir. Fransa da bu mövqedən çıxış edir ki, Azərbaycan guya təcavüz edib, Ermənistan ərazisinə daxil olub. Təbii ki, İrəvan və Parisin bu yalanları Azərbaycan haqqında aqressor imici yaratmağa hesablanıb. Qarşıdan COP29 gəldiyi üçün Paşinyan bu məsələni yenidən dilə

Paşinyanın qeyri-rəsmi müharibə elanı

Ermənistan anti-Rusiya siyasətini ört-basdır etmək, Fransanın regionda dağıdıcı planlarını gizlətmək üçün "çoxvektorlu siyasət" kursuna keçdiyini bəyan edir

Baş nazir beynəlxalq aləmin diqqətini cəlb etmək üçün Azərbaycanın guya ölkəsinə aid ərazini ələ keçirdiyini yenidən açıqlayıb; söhbət işğal dövründə qanunsuz şəkildə irəli çəkilən dövlət sərhədindən gedir - hərbi analitikin izahı

gətirib. Bu problemlərin tək həlli yolu delimitasiya prosesini inkişaf etdirməkdir. Amma bu istiqamətdə iş dondurulub. Təvəş bölgəsində sərhəd dirəklərinin basdırılmasından sonra bu iş digər ərazilərdə aparılmadı. Ermənistanla uzun bir sərhədimiz var və bu proses həyata keçirilməlidir ki, ərazi bütövlüyünün qarşılıqlı şəkildə tanınması zamanı sülh sənədində öz əksini

tapsın. Əks halda, ermənilərin ərazi iddiaları davam edəcək".

Hərbi ekspert Azərbaycanın heç bir ərazini işğal etmədiyini bildirərək, Ermənistanın anklav kəndləri geri qaytarmadığını xatırladı: "Bu işğal faktı Paşinyanın yadına salınmalıdır. Ermənistan şərti sərhəddə hansı ərazinin ona aid olduğunu iddia edə bilməz. Fikrimcə, bu bəyanatlar sülh danışıqlarına da zərər

verir. Ermənistanın bütün hərəkətləri və silahlandırılması onu deməyə əsas verir ki, onlar hərbi təxribatlara hazırlıq ərəfəsindədirlər. Şübhəsiz ki, burada KTMT-ni günahkar çıxarmaq imitasiyası da var. Guya KTMT Ermənistanı qorumadığı üçün ərazi itkisi ilə üzleşiblər. Paşinyan saxtakarlıqla məşğuldur və onun açıqlamaları Qərbin dəstəyini artırmağa hesablanıb".

Qeyd edək ki, rəsmi Bakı bundan əvvəl dövlət sərhədinin delimitasiyası keçirilməmiş Ermənistanın 31 kəndinə məxsus olan torpaqların işğalı barədə danışmağı tamamilə əsassız hesab edib. Bu il avqustun 30-da Azərbaycan və Ermənistan arasında sərhədin delimitasiyası üzrə komissiyaların birgə fəaliyyəti haqqında Əsasnamə imzalanıb. Əs-
linde, iki ölkə arasında sərhədlərin delimitasiya və demarkasiya prosesi sürətlə başlamışdı. Onda belə ehtimal edilirdi ki, tezliklə tərəflər arasında sərhəd məsələsi həll olunacaq və sülh sazişi imzalanacaq. Ancaq Ermənistanın sürətlə silahlanma istiqamətində fəaliyyətini artırması, o cümlədən ABŞ-ın ona bu sahədə yardım etməsi, Azərbaycanla şərti sərhəddə törədilən təxribat, Avropa İttifaqı Mülki müşahidə missiyasının bu hadisəni susqunluqla izləməsi, rəsmi İrəvanın həmin hadisələrə əsaslı cavab verə bilməməsi kimi hallar normallaşma prosesi istiqamətində işlərin irəliləməsinə mane olan amillərdəndir. Bütün hallarda əsasnamə və reqlament sərhədlərin müəyyənləşməsi istiqamətində işçi qrupun fəaliyyətini sürətləndirir. Bu, Azərbaycanla Ermənistan arasında imzalanan əsaslı növbəti sənəddir.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Ermənistan XİN-dən xain açıqlama - Bakıdan sərt cavab

İrəvanın antiterror əməliyyatını "Dağlıq Qarabağa hücum" və "etnik təmizləmə" kimi təqdim etməsinə reaksiya: "Ermənistan riyakarlığını nümayiş etdirir..."

"Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin qalıqlarının tərk-silah edilərək ölkəmizin Qarabağ iqtisadi rayonundan tamamilə çıxarılması, həmin ərazilərdə Azərbaycanın suverenliyinin və konstitusiyaya quruluşunun bərpa edilməsi məqsədilə lokal xarakterli antiterror tədbirlərinin Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyi tərəfindən "Dağlıq Qarabağa hücum" və "etnik təmizləmə" kimi qələmə verilməsi qəbul edilməzdir".

Bunu Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat katibi Ayxan Hacızadə Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyinin 19 sentyabr tarixli bəyanatını şərh edərkən bildirib.

Qeyd edilib ki, sülhpərvər ölkə olduğunu iddia etməsinə baxmayaraq, Ermənistan tərəfindən Azərbaycanın əzəli və əbədi torpağı olan Qarabağın "Dağlıq-Qarabağ" kimi qondarma adlarla çağırılması Azərbaycanın suverenliyi və ərazi

bütövlüyünə qarşı hörmətsizliyin bariz nümunəsidir: "Ötən ilin 19-20 sentyabr tarixləri arasında Silahlı Qüvvələrimiz tərəfindən cəmi 24 saatdan az bir müddətdə öz suveren ərazilərimizdə aparılan antiterror tədbirləri beynəlxalq

hüquqa, o cümlədən beynəlxalq humanitar hüquqa tam uyğun şəkildə həyata keçirilib. Azərbaycanın öz torpaqları üzərində suverenliyini bərpa etməsi tarixinin ən şanlı səhifələrindən biri olmaqla yanaşı, beynəlxalq hüquq və ədalətin

təntənəsidir.

Ermənistanın 2020-ci il Vətən müharibəsində düşər olduğu məğlubiyyətə və qəbul etdiyi öhdəliklərə baxmayaraq və 2023-cü ilədək keçən üç il ərzində müddət ərzində öhdəliklərinə zidd şəkildə, nəinki öz qa-

nunsuz silahlı birləşmələrini Azərbaycanın Qarabağ bölgəsindən çıxarmadığı, hətta Azərbaycan ərazilərinə əlavə silah-sursat, hərbi texnika, minələr ötürdüyü məlum idi. Azərbaycana qarşı mina terrorunu davam etdirən Ermənistan, zaman keçdikcə onun daha geniş vüsət almasına rəvac verirdi. Ermənistan rəsmiləri hər vaxt ərazilərimizdə saxladığı qondarma rejimin təbliğatını apararaq, Ermənistan baş naziri 2 sentyabr 2023-cü il tarixində qondarma "müstəqillik" ilə bağlı separatçı rejimə təbriklərini çatdırdı".

Məlumatda o da bildirilib ki, Azərbaycanın tarixi və beynəlxalq hüquqi cəhətdə mövcud olan ərazilərinə qarşı əsassız iddialarından, tarixin saxtalaşdırılmasından əl çəkməyən, beynəlxalq hüquq prinsiplərini kobudcasına pozan, yürütdüyü təcavüz siyasəti səbəbindən düşdüyü acınacaqlı vəziyyətdən nəticə çıxarmayan Ermənistanın heç bir çərçivəyə sığmayan bu kimi davranışlarının qarşısının alınması əsas şərtlərdən olub: "2023-cü ilin sentyabrın 19-da erməni silahlı birləşmələrinin törətdikləri terror aktı nəticəsində 6 Azərbaycan vətəndaşının həlak olması isə Azərbaycanın

səbir kasasının daşmasına səbəb oldu və antiterror tədbirlərini qaçılmaz etdi. Ermənistan tərəfinin təhrikedici söylərinə və təbliğatına baxmayaraq, antiterror tədbirləri aparıldığı zaman mülki əhali hədəf alınmadı, mülki infrastruktura zərər vurulmadı, yalnız legitim hərbi infrastruktur və obyektlər sıradan çıxarıldı. Yaşayış yerlərini tərk etməmək barədə Azərbaycan tərəfinin çoxsaylı çağırışlarına, tətbiq etdiyi reinteqrasiya proqramına baxmayaraq, erməni sakinlər Azərbaycan ərazilərini tərk etmək barədə qərar verdilər. Bu, onların azad seçimi idi və bunu "etnik təmizləmə" kimi qələmə vermək, Ermənistan və işğal etdiyi Azərbaycan ərazilərindən azərbaycanlıları kütləvi şəkildə qovan, soyqırım və kütləvi qırğınlar törədən Ermənistanın riyakarlığını nümayiş etdirir".

XİN sözçüsü sonda deyib: "Azərbaycan xalqı və dövləti üçün bu tarixi önəmli gündə bir daha Azərbaycanın müstəqilliyi, ərazi bütövlüyü və suverenliyi uğrunda canlarından keçən vətən övladlarımızın əziz xatirəsini dərin hörmətlə yad edirik. Şanlı Silahlı Qüvvələrimizlə fəxr edirik, dövlətimizin və xalqımızın hər zaman müzəffər olmasını diləyirik!".

Peycer haqqında hədislər

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Bu yaxınlarda hökumətin qərarı ilə evə çəkilən internetin qiyməti qalxıb ayda 25 manat oldu. Abunə ilə birgə 27 manat. İstəyirsən özünü parçala, başqa variant yoxdur. Əlbəttə, istəsən internetdən imtina edə bilərsən, o zaman gəlib bütün xətti söküb aparırlar. Telefonu işlətməyən xalqa cərimələr yazılmağa başlamışdır.

Ancaq uca millətimiz gerek belə bahaçılıqdan narazı qalmasın. Allahımıza şükür eləyək. Odur, Livanda minlərlə peycer partladı, ölən, yaralanan... Qan su yerinə axırdı. Bizdə internet partlamır ki? Sabitlik şəraitində yaşayırıq. Uzağı ürəyimiz partlayır, o da daxili qanaxma verir, ətrafa ziyanı yoxdur.

Sözügəlişi, bugünərdə "Vaşinqton post" qəzetində bir gülməli yazı çıxmışdı. Sən demə, Livanda, İsrailə Hizbullah arasında BMT sülhməramlı qüvvələri varmı! Şəxsən mənim yadımdan çıxmışdı. Az da sayılmazlar, düz 10 min nəfər əsgərdi! Papağına-zadına yekə-yekə UN yazılan bu əsgərlər İsrail və Hizbullah bir-birinə raket atanda, tunnel qazanda, peycer partladanda, nə bilim, dron uçuranda sizcə bu sülhməramlılar nə edirmiş? Qəzet bu suala məhz sülhməramlı zabitlərdən cavab alıb: "Bunkerdə gizlənirik". Ölən olmasa oxu, gül. Amma çox gülsən qarının cırırlar, yenə ölərsən. Şərq incə məsələdir.

Fantastikadır. Lap Anjey Kasprşiki və ATƏT-i, həmçinin Volskinin, Polyaniçkonun, Putinin cürbəcür sülhməramlılarını xatırladım.

Ən maraqlısı isə odur ki, BMT-nin bu oyuncaq qüvvələrinin Livanda saxlanılmasına BMT büdcəsindən ildə birlirsinizmi nə qədər pul ayrılır? Buyurun: 510 milyon dollar! O pulu livanlılara versəydilər bəlkə adam kimi yaşayırdılar.

Müdrək kəlamda deyilən kimi, "qayıdaq öz qoyunlarımızın yanına". Ölkəmizin necə sürətli inkişaf etməsi həm də bu peycer əhvalatında özünü göstərir. Bəlkə çoxları o qurğunun şəklini belə unudub, çünki bizdə peycerin ilk və son istifadəsi 1990-cı illərin ortalarında olmuşdur. Bu, primitiv mobil rabitə qurğusu idi, yalnız mesaj qəbul edə bilirdi, yeni birtərəfli çalışırdı. Tutaq ki, sən Mamedin peycerinə mesaj yollamalısən, ev telefonundan zəng vururdun peycer operatoruna, orada mesajı qeydə alırdılar, ötürürdülər Mamedə. Mamedin toqqada (məsəl üçün) gəzdirdiyi peycərə mesaj daxil olanda cükküldəyirdi, açıb oxuyurdu ki, məsəl üçün, evə gələndə çörək al. Ya da nə bilim, raketini Tel-Əvivə tərəf tola. Vəssalam. Peycerin bütün funksiyası bundan ibarətdir. Ta onunla tik-tokda Adəmin söyüşünə pul at, instaqramda dodağını büz, nə bilim, feysdə Gülbadamı layk elə - bunların heç biri mümkün deyildi.

Hizbullah isə hələ də bu primitiv qurğunu işlədirmiş. Hərçənd, bəzi hədislərə görə peycer haramdır, bilmirəm niyə bunu nəzərə almamışlar.

Təzəlikcə su idarəmiz də qımıladaşırdı, deyirlər suyun qiymətini qaldırmaq lazımdır, dünyada su üstündə qırqın gedir, nə bilim, Qreta Tunberq elə getdi, qütb buzları belə gəldi... Düzdür, sonra guya idarə təkzib yaydı, dedilər Tarif Şurasına müraciət etməmişik.

He-he... Ortada o boyda telefon-internet təcrübəsi varsa, niyə özünü əziyyətə salırsınız? Qərar çıxarın ki, suyun aylığı, misal üçün, minimum 200 manatdır. Hər evə. İşlədir, işlətmir, çay qoyur, qoymur, hamamda çimirmir, ya kir boğazına çıxıb - dextli yoxdur. Etiraz edən varsa, borusunu kəsin. Su işlətməyənlərə isə cərimə yazmaq olar. Guya yağış suyu ilə yaşayırlar? İnandırıcı deyil. Şəxsən mən dəqiq əminəm ki, bizim rayona yağış icra başçısına görə yağır. Üzündəki nurun təsirindəndir. Deputatımız isə suyu şəraba çevirə bilər.

Ancaq bu, artıq başqa hədisdir.

Məlumatla görə, Ermənistanla gələn iki nəfər daxil oldu - ümumilikdə 7 nəfərlik cinayətkar qruplaşma ölkədə hakimiyyəti silah gücünə devirmək məqsədilə plan hazırlayıb.

"Araşdırmalar zamanı müəyyən edilib ki, həmin qanunazidd əməlin icrası üçün bu şəxslərin hər birinə 90 gün boyunca hər ay 220 min rubl məbləğində pul ödənilməklə onların Rusiya ərazisində təlim keçmələri, eləcə də Ermənistanla qayıtdıqdan sonra təlimlərdə qazandıqları bilik və bacarıqların bu ölkədəki müəyyən şəxslər arasında yayılmağına dair razılıq əldə olunub. Bir müddət sonra onlar Rusiyanın Rostov-Don şəhərinə gələrək, buradakı "Arbat" hərbi bazasında təlimlərə cəlb edilib, burada müxtəlif silah və hərbi texnikadan istifadənin sirlərinə yiyələniblər", - açıqlamada bildirilir.

Xəbərdə görə, həmin şəxslərin bəziləri sonradan Ermənistanda dövlət çevrilişinə dair tapşırıqın icrasından imtina edib, üç nəfər isə hüquq-mühafizə orqanlarının xüsusi əməliyyatı zamanı həbs olunub. Qurum 4 nəfər barəsində axtarış elan edildiyi açıqlayıb. Fransalı nazirin Ermənistanla səfərindən dərhal sonra çevriliş iştirakçılarının həbsi ciddi suallar doğurur. Yada salaq ki, Fransanın xarici işlər naziri Stefan Sejrune İrəvanda "Ermənistanı Rusiyanın təzyiqindən qoruyacaqlarına" söz də verib. Sejrune "təzyiq göstərməyə çalışan Rusiyanın təhdidlərinə və aşkar düşmənçiliyinə baxmayaraq" Ermənistan xalqına və hökumətinə dəstəyini ifadə edib. Onun sözlərinə görə, buna baxmayaraq, Ermənistan mərhələli şəkildə demokratiyaya doğru irəliləyir. "Demokratik dəyərləri müdafiə etməyinizə kömək etmək üçün bizə hər zaman arxalana bilərsiniz. Fransa hər zaman sizə yaxındır. Fransada siyasi qüvvələr arasında razılıq olduğu mövzulardan biridir", - deyərək Sejrune vurğulayıb.

Rəsmi məlumatdan da göründüyü kimi, çevriliş cəhdində izlər Rusiyaya aparır. Bu məlumat yayıldıqdan sonra Paşinyan "Biz Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatında (KTMT) üzvlüyümüzü təkcə ona görə dondurmamışıq ki, bu qurum Ermənistan qarşısında öz təhlükəsizlik öhdəliklərini yerinə yetirmir, həm də ona görə ki, KTMT Ermənistanın təh-

İrəvanda "çevriliş şousu" Fransanın planıdır - iki məqsəd

Fransız nazirin "Moskvanın təzyiqlərindən Ermənistanı qoruyacaqlarını" deməsi fonunda Rusiyadan gələn "Arbat" qruplaşmasının hakimiyyəti devirmək cəhdi haqda xəbərlər təsadüfə oxşamır - iki analitikin çarpaz baxışları...

lükəsizliyinə, onun gələcək mövcudluğuna, suverenliyinə və dövlətçiliyinə təhlükə yaradır", - deyərək bəyan edib. Paşinyan deyib ki, Ermənistanın KTMT-yə qayıtməsi barədə fikirlər çox müzakirə olunur.

"Biz əvvəl də demişdik ki, KTMT-də fəaliyyətimizi yalnız qaldırdığımız suallara cavab verilməyi təqdirde tam bərpa edəcəyik. 2 il keçdi, amma cavablar eşidilmir və eşidilməyəcəyi də ortadadır. Deyə bilərəm nə qədər ki, bu cavablar əsaslı və inandırıcı deyil, hər dəqiqə və saniyədə Ermənistan KTMT-dən getdikcə daha da uzaqlaşır", - o bildirib. Paşinyan qeyd edib ki, "dönməzlik nöqtəsi" ifadəsi var. "Əgər biz geriye "dönməzlik nöqtəsi"ni keçməmişiksə, böyük ehtimal var ki, bu vəziyyət belə davam edərsə, o "dönməzlik nöqtəsi"ni keçəcəyik və onda heç kimin bizi ittiham etməyə haqlı səbəbi və əsası olmayacaq".

Kremlin mətbuat katibi Dmitri Peskov isə deyib ki, KTMT-dən Ermənistan üçün heç bir təhlükə yoxdur. O, Moskvanın Paşinyanla qəti şəkildə razılaşmadığını söyləyib. Qeyd edib ki, KTMT-dən Ermənistan üçün heç bir təhlükə yoxdur. "Rusiya Ermənistanla təmasları davam etdirir və davam etdirəcək. Ermənistan yaxın tərəfdaşdır", - deyərək Kremlin sözcüsü əlavə edib. Aydın ki, Fransa və Qərb tərəf-

daşları Paşinyana "qaz ver" komandası veriblər. Fransalı nazirin Ermənistanı qorumaq vədi Rusiyanı qıcıqlandırmaq, Paşinyanın dedikləri isə Moskvaya meydan oxumaqdır. Qərb Ukrayna müharibəsində uduzduğunun fərqindədir. Kursk əməliyyatı planlaşdırılan effekti vermədi və indi Rusiyaya qarşı Ermənistan "ikinci cəbhə" açmaq fərsətini dəyərləndirmək istəyirlər.

Siyasi ekspert Azad Məsiyevin "Yeni Müsavat"a bildirdiyinə görə, erməni cəmiyyətində Paşinyana müxalif düşərgə var: "Nikolu iqtidara gətirən qüvvələr isə onun siyasi opponentlərinə qarşı hakimiyyətin möhkəmlənməsi üçün dəstəyi artırırlar. Hazırda bütün hakimiyyət orqanları sorosçuların əlindədir. Həmin sorosçular da anti-Rusiya əhval-ruhiyyəsini getdikcə gücləndirir. Düşünürəm ki, İrəvanda çevriliş cəhdi haqda tirajlanan xəbərlər də həmin təbliğatın bir hissəsidir", - deyərək siyasi analitik belə qiymətləndirir. Onun fikrincə, Rusiyanın belə planı olmasaydı, bu cür primitiv yollara əl atmazdı: "Çünki 6-7 nəfərlə hakimiyyət çevrilişi olmur. Hesab edirəm ki, süni yaradılmış əməliyyat oyunudur və Rusiya əleyhinə aparılan təbliğat üçün istifadə olunub. Rusiyanın Ermənistanla çevriliş niyyəti varsa, bunu daha mükəmməl səviyyədə hazırlayar".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
 "Yeni Müsavat"

Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramov ABŞ dövlət katibinin Avropa və Avrasiya məsələləri üzrə köməkçisinin müavini Coşua Hakın rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edib.

Görüşdə Azərbaycan və ABŞ arasında ikitərəfli və çoxtərəfli əməkdaşlıq məsələləri, habelə postmünaqişə dövründə regional vəziyyət, Azərbaycan və Ermənistan arasında normalaşma prosesinin perspektivləri müzakirə olunub. Azərbaycanın cari ildə ev sahibliyi edəcəyi BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasına (COP29) hazırlıqlar çərçivəsində Azərbaycan-ABŞ əməkdaşlığı yüksək qiymətləndirilib. İkitərəfli münasibətlərdə müsbət dinamikanın yaradılması, əməkdaşlıq perspektivlərinin müəyyənləşdirilməsi istiqamətində səylərə baxmayaraq, bəzi ABŞ rəsmilərinin qərəzli fikirlərinin

Bakıdan Vaşinqtona tet-a-tet etiraz

Azərbaycan ABŞ-in Beynəlxalq İnkişaf Agentliyinin son xain hərəkətlərindən olan etirazını birbaşa Blinkenin adamına çatdırdı; Asim Mollazadə: "ABŞ-dan bu dəstək Ermənistanla heç nə gətirməyəcək, İrəvanın tək nicatı..."

Metyu Miller bildirib ki, ABŞ hər zaman Ermənistan və Azərbaycanın xarici işlər nazirlərini bir araya gətirmək üçün imkanlar axtarır.

ABŞ-in Beynəlxalq İnkişaf Agentliyinin (USAID) inzibətçisinin müavini İzobel Koulmanın Ermənistanın ABŞ-dakı səfirliyində keçirilən tədbirdə Azərbaycanı "hücum edərək nəzarəti ələ keçirməkdə" və 100 000-dən çox etnik erməni öz evlərini tərk etməyə məcbur etməkdə" ittiham edib.

nasibətdə son otuz ildən artıq davam edən ən "ağır mirası" - ikili standartlar siyasətidir. Qərb siyasi institutları sırasındakı yer alan USAID heç vaxt Ermənistanın Azərbaycana təcavüzünü pisləməyib, bir milyondan çox qaçqının öz torpaqlarına qayıtması üçün səy göstərməyib.

Məsələn, 1991-ci ildən USAID Azərbaycana dəstək proqramlarına 450 milyon dollardan çox sərmayə qoyub. Habelə iqtisadi sahəyə əlavə 20 milyon dollardan

lən ilk şəxsdir. Onun həbsdə olan separatçı Ruben Vardanyanla birgə layihələri olub. Bu həqiqətlərlə yanaşı, USAID nümayəndəsinin səfirlikdəki çıxışı səbri daşıran son damla oldu və bu təşkilatın maskasını tam yırtıdı.

Bu mövzuda "Yeni Müsavat"a danışan Azərbaycan Demokratik İslahatlar Partiyasının sədri Asim Mollazadə qeyd etdi ki, söhbət bu təşkilatdan getmir, məsələ həyata keçirilən siyasətdədir. A.Mollazadə vurğuladı ki, Er-

QHT-lərdən ATƏT və Avropa Şurası rəhbərlərinə açıq məktub

Azərbaycanın vətəndaş cəmiyyəti təmsilçiləri ATƏT və Avropa Şurası rəhbərlərinə açıq məktub ünvanlayıblar. "Biz Azərbaycan vətəndaş cəmiyyətinin təmsilçiləri olaraq sizə üz tuturuq ki, 36 ildir Ermənistanın tarixi yurd yerlərindən, şəxsi evlərindən zorla çıxarılmış, qaçqın vəziyyətinə düşmüş yüz minlərlə azərbaycanlı hələ də İrəvana, Göycəyə və digər tarixi məkanlara - Qərbi Azərbaycana qayıda bilmir.

Tarixən azərbaycanlıların yaşadığı Ermənistan azərbaycanlılara məxsus maddi və mədəni irsin silinməsinə yönəlməli sistemli kampaniya aparılıb. Bu qəsdən məhv etmə onilliklərdir davam edir. Ürək ağrısı ilə qeyd edirik ki, 1870-ci ildə Ermənistan ərazisində qeydiyyatdan alınan 269 məsciddən bu gün yalnız biri qalıb. Bundan başqa, azərbaycanlılara məxsus yüzlərlə qəbiristanlıq da sistemli şəkildə məhv edilib", - deyir məktubda bildirilir.

O da bildirilir ki, İrəvan şəhəri vaxtilə Şəhər, Dəmirbulaq və Təpəbaşı kimi rayonlara bölünmüşdü. Azərbaycanlılar bu ərazilərdə şəhərin ilkin formalaşmasından etibarən 20-ci əsrin sonlarına qədər yaşayıblar: "Bu ilin mayında biz - Azərbaycan vətəndaş cəmiyyətinin təmsilçiləri UNESCO-nun Baş direktoru xanım Odri Azuleyeyə açıq məktub ünvanlayaraq xahiş etdik ki, Təpəbaşı məhəlləsinin dağıdılmasının qarşısını almaq üçün təsirli tədbirlər görülsün, əraziyə faktaraşdırıcı missiya göndərsin. Biz dağıntıların dayandırılması və bərpası üçün beynəlxalq hüququn normaları və mexanizmləri çərçivəsində UNESCO ilə dialoqa, qarşılıqlı fəaliyyətə hazır olduğumuzu bəyan etdik, UNESCO-nu dünya mədəni irsinin unikal nümunəsi kimi Təpəbaşı məhəlləsinə öz mühafizəsinə götürməyə çağırırdıq, monitorinq işlərində UNESCO ilə sıx işləməyə hazır olduğumuzu bildirdik. Azərbaycan xalqının Ermənistan ərazisindəki maddi irsinin dəyərli nümunələrindən olan İrəvan qalası, Xan sarayı, Abbas Mirzə məscidi və bir çox başqa abidələr tamamilə dağıdılıb. İrəvan xanı Hüseyn Əli Xan tərəfindən 18-ci əsrdə tikilmiş Göy məscidin isə tarixi təhrif edilərək guya başqa xalqa məxsus məscid kimi təqdim olunur".

Sonda qeyd edilən məsələlərlə bağlı həm Avropa Şurasının, həm də ATƏT-in açıq mövqe ortaya qoymasını tələb edilir.

ikiteərəfli münasibətlərə mənfi təsir etdiyi diqqətə çatdırılıb.

"Yeni Müsavat" yazır ki, bu xüsusda 16 sentyabr tarixində Ermənistanın ABŞ-dakı səfirliyində ABŞ Beynəlxalq İnkişaf Agentliyinin administrator müavini İzobel Koulmanın Azərbaycana qarşı açıqlamalarına istinad edilərək, bu kimi çıxışların Azərbaycanın ərazi bütövlüyü və suverenliyinə hörmətsizlik olduğu, ölkəmizin suveren ərazilərində Ermənistan silahlı qüvvələrinin qanunsuz mövcudluğuna son qoymuş antiterror tədbirləri ilə bağlı faktları təhrif etmək məqsədi daşıdığı vurğulanıb. Çəşua Hakın ötən il də ölkəmizdə olmuş, bəzi vəkillərlə görüşmüşdü. Onun Azərbaycana səfəri ABŞ dövlət katibi Entoni Blinkenin sentyabrın 12-də Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan və sentyabrın 16-da Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevlə telefon danışqlarından sonraya təsadüf edir. Sentyabrın 16-da ABŞ Dövlət Departamentinin sözcüsü

Koulman USAID-in Qarabağdan köçürülən insanlara yardım məqsədilə 18 milyon dollar məbləğində vəsait ayırdığını vurğulayıb. İ.Koulmanın bəyanatları və USAID-in fəaliyyətləri Ermənistanla separatizm və revansizmi açıq şəkildə dəstəkləyib. Nazirin də dediyi kimi, ABŞ təmsilçilərinin bu cür bəyanatlar vasitəsilə təşviq etdiyi siyasət də bölgədə sülhün bərqərar olmasına kömək etmir.

Həmçinin bugünərdə ABŞ-in Beynəlxalq İnkişaf Agentliyinin (USAID) Ermənistanla beşillik yardım paketinin həcmi iki dəfədən çox 120 milyondan 250 milyon dollara qədər artıracağı ilə bağlı məlumatlar gündəmdədir. Ermənistan Nazirlər Kabinetinin yaydığı xəbərdən görə, maliyyə yardımı "demokratik proseslər, regional əməkdaşlıq, fəlakət risklərinin idarə edilməsi, kibertəhlükəsizlik, ərzaq və enerji təhlükəsizliyi" və digər sahələrə yönəldiləcək. Azərbaycan xalqı bu xəbərdən təəccüblənmədi. Səbəb isə Qərbin Azərbaycana mü-

çox vəsait ayırır. 1992-ci ildən bəri isə USAID Gürcüstana 1,8 milyard dollardan çox yardım göstərmişdir. Hazırda 35 layihə üzrə fəaliyyət davam edir. Ermənistan isə 1992-ci ildən bəri USAID tərəfindən təxminən 3,3 milyard dollar sərmayə yatırılıb. Hazırda 22 layihə üzrə dəstək davam edir. Eyni zamanda USAID 2024-cü maliyyə ilində öz xoşları ilə Qarabağdan köçürülən ermənilər üçün 7 milyon dollardan çox humanitar yardım edib. Bununla da ABŞ-in 2020-ci ilin sentyabrından bəri Qarabağla bağlı cavab tədbirlərini dəstəkləmək üçün ümumi maliyyə yardımı 31 milyon dollara çatıb.

Əlavə olaraq, ABŞ Dünya Bankının Ermənistan üçün Qlobal Güzəştli Maliyyələşdirmə Fonduna 5 milyon dollar ayırır. Bundan əlavə, ABŞ Beynəlxalq Maliyyə Korporasiyası kənd təsərrüfatı və sahibkarlığa dəstək üçün 50 milyon dollar kredit ayırır. Xüsusən vurğulamaq lazımdır ki, Samanta Pauer USAID-ə milli təhlükəsizlik sektorundan gə-

lən Ermənistanla dəstək verən, uzun illərdir İrəvanla, erməni diasporu ilə sıx münasibətdə olan təşkilatlar fəaliyyət göstərir: "USAID həmin təşkilatlardan biridir və Ermənistan bundan istifadə edir, pul qazanır. Amma əminəm ki, ABŞ-dan, Fransadan bu dəstək Ermənistanla heç nə gətirməyəcək. Ermənistanın yeganə yolu Azərbaycanla münasibətləri tənzimləmək, sülh müqaviləsi imzalamaqdır, əks təqdirdə, erməni xalqına faciələr gətirəcək". **A.Mollazadənin sözlərinə görə, ən böyük erməni diasporları bu ölkələrdə yerləşir, o baxımdan təsir göstərməyə çalışırlar:** "Önemli siyasətçilər də həmin erməni diasporu ilə əlaqədirlər. Onlar çalışırlar ki, Azərbaycanla bağlı yalanlar tirajlasınlar. Amma bir daha deyirəm ki, Ermənistan bu dəstəklə nəticə əldə etmək mümkün deyil, bu ölkənin nicat yolu sülh sazişi bağlanmasıdır". A.Mollazadənin sözlərinə görə, İrəvan sülhdən yayınır.

Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyası Mərkəzi İcra

Aparatının rəhbəri Samir Əsədlinin qənaətinə görə, ermənilər bu qəddər həyasız dəstəyin verilməsi ABŞ-Azərbaycan münasibətlərinə mənfi təsir edir. Partiya rəsmisinin fikrincə, Azərbaycan ABŞ üçün Cənubi Qafqazda ən mühüm tərəfdaşdır, lakin Vaşinqtonun, ona bağlı təşkilatların davranışları əlaqələrə zərər vurur: "Ermənistanın əzizlənməsi Rusiyaya görədir. Bu siyasət uzun müddət davam edəcək. ABŞ Ermənistanla təsir imkanlarını artırıqca bu dəstək güclənəcək. İntəhası, Vaşinqtonun yanlış Azərbaycana qarşı Qarabağla bağlı ittihamların olmasıdır. Yəni erməniləri qucaqlayıb rusaqlardan ayırmaq istəyirsənsə, bunu bizə qar-

şı ədalətsizliyə yol verərək etməməlisən. Ancaq görürük ki, hələ də Qarabağa "hücumdan" danışılır, dinc erməni əhalisinin guya zorla çıxarıldığını bildirirlər. Bu yalan təbliğat maşını dayanırılmalıdır". **VHP funksioneri hesab edir ki, ABŞ-la bu məsələlərdə açıq şəkildə danışmaq lazımdır:** "Qərbin niyyəti erməniləri Qarabağa qaytarmaqdır. Elə Rusiyanın da bu arzusu var. Hətta İran da bu istəyini gizlətmir. Bir-birinə düşmən kəsilən dövlətlər ermənilərin qaydışında həmrəydir. Ancaq ittihamlar uğursuzdur. BMT və digər beynəlxalq təsisatlar heç bir etnik təmizləmə faktı aşkarlaya bilməyiblər".

□ **Emil SALAMOĞLU, "Yeni Müsavat"**

Xəbər verdiyimiz kimi, keçmiş türkiyəli model-aparıcı Deniz Akkaya 15 yaşlı qızını döydüyü üçün 4 ay 27 gün həbs cəzası alıb. Məhkəmədə bildirilib ki, hadisə baş verən gün Akkaya ilə qızı mübahisə edib və bu zaman o, içərisində dəmir termos və simsiz qulaqlıq olan çantamı övladının başına atıb. Bundan başqa, eks-model qızını təpikləyərək boğazını da sıxıb.

Bu ilin may ayında isə mübahisə etdiyi qızının onu eyvanda kilidlədiyini əsas götürərək evinə polis çağırmışdı. Qızından şikayətçi olan Akkaya daha sonra onu cəzalandırmaq üçün dövlət himayəsinə verib. Bununla bağlı hər şeyi X hesabında paylaşan keçmiş model qızının otağında ikinci mobil telefon tapdığını da demişdi.

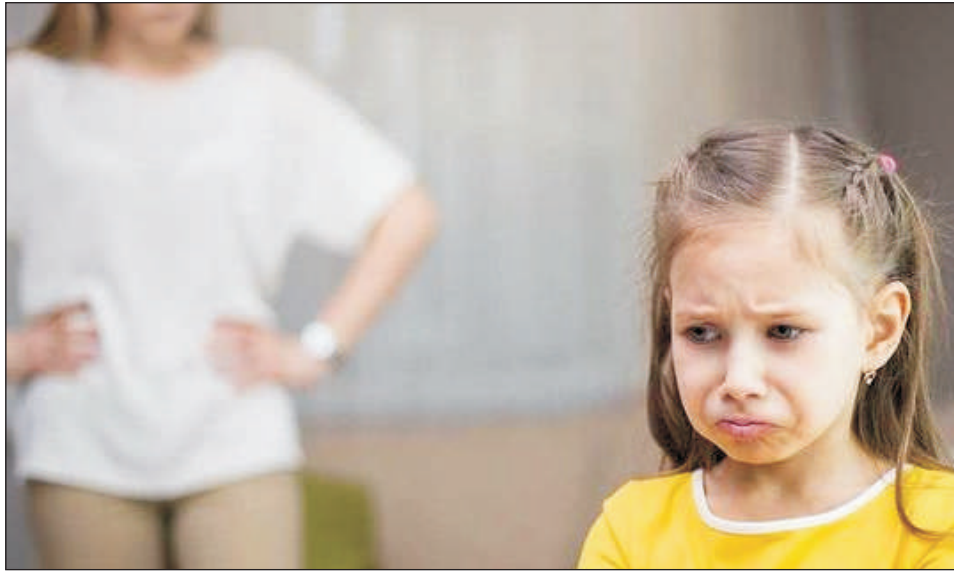
Cəmiyyətin normal inkişafı ailələrdə uşaqlara verilən tərbiyədən asılıdır. Hər ailənin özünəməxsus tərbiyə metodu var. Kimi öz övladının tərbiyəsində sərbəstliyə üstünlük verir, kimisi də mühafizəkarlığa. Hətta "qızını döyməyən dizini döyər" prinsipi cəmiyyətdə anormal qarşılanırsa da, bu metodla uşaq böyüdənlər də az deyil.

"Qızını döyməyən dizini döyər" vaxtilə Azərbaycan da ən çox yada salınan atalar sözlərindən biri idi. Əslində bu atalar sözü uşaqları döyərək tərbiyə etməyi deyil, xüsusilə qızlara vaxtında düzgün tərbiyə vermək kimi başa düşüldü. İndi isə ümumiyyətlə, bu fikir ailə zorakılığı və ya şiddəti kimi qəbul edilir.

Psixoloq Günel İsmayil "Yeni Müsavat"a deyib ki, bu atalar sözünün məntiqi tərəfinə bohlansaq, faydalı olacaq düşüncə görə bilirik. Lakin təəssüf ki, insanlar daha çox hərfi mənalara fikir verirlər: "İnsanlar "qızını

döyməyən, dizini döyər" ifadəsini daha çox fiziki zorakılığa çağırış kimi yozurlar. Əslində isə məntiqi tərəf odur ki, qız övladının tərbiyəsi ilə məşğul olmalısan, onunla ünsiyyət qurmalısan, onun duyğularını anlamalısan. Bir sözlə, övladına qarşı empatiya ilə yanaşmalısan. Bunun üçün böyüklərin özünü inkişaf etdirmələri, bu istiqamətdə əmək sərf etmələri lazımdır. Yalnız bundan sonra valideynlərlə övladların aktiv dialoquna rast gələ bilirik. Valideyn qızının duyğu düşüncələrinə enməsə, gələcəkdə övladı ona daha yaxşı sahib çıxacaq, onu anlayacaq insan axtarışına çıxacaq. Valideynlər isə vaxtında qızlarının duyğu tələbatına cavab vermədikləri üçün pis nəticələri aradan qaldırmaqla məşğul olacaqlar".

Psixoloq deyib ki, qız övladlarına ünsiyyət, onları anlayaraq dinləmək, sevgimizi göstərmək lazımdır: "Bunlar edilmədikdə qız yetkinlik yaşına çatdıqda duyğu acı olan beyin axtarışa çıxacaq. Ona ilk dəfə dəyər verən insana sıxınacaq və elə biləcək ki, o doğru insandır. Əlbəttə ki, qarşımıza çıxan və bizə xoş söz deyən bütün insanlar heç də həmişə müsbət xarakterdə olmurlar. Sonda çox pis şəkildə aldana və ağır travma ala bilirik. Qızlar duyğularda natamam hissəni kənarda axtarırlar.

“Qızını döyməyən dizini döyər” köhnəlmiş deyim, yoxsa...

Ekspertlərin fikrincə, bu atalar sözü xüsusilə qızlara vaxtında düzgün tərbiyə vermək kimi başa düşülməlidir

Bu böhran qızın yaşadığı rəşional deyil, duyğusal tərəfdən baş verdiyini anlayana qədər davam edəcək. Ona qədər isə özünü aldadaraq natamam duyğuları tamamlamağa çalışacaq. Və bu yolda əlbəttə ki, yanlışlara yol verəcək, səhvlər edəcək. İnsanlarımız düşünür ki, uşağı doğru insandır. Əlbəttə ki, qarşımıza çıxan və bizə xoş söz deyən bütün insanlar heç də həmişə müsbət xarakterdə olmurlar. Sonda çox pis şəkildə aldana və ağır travma ala bilirik. Qızlar duyğularda natamam hissəni kənarda axtarırlar.

Bakı Dövlət Universi-

tetinin sosial elmlər və psixologiya fakültəsinin kafedra müdiri Üzeyir Şəfiyev isə deyib ki, bizim dinimizdə qızlara nisbətən oğlanlara daha çox üstün imkanlar tanınır: "Hətta vərəsəlik münasibətlərində də oğlanlar irəli çəkilir. Bu ondan irəli gəlir ki, patriarxal cəmiyyətdir. Tərbiyə məsələlərində də Şərq tənəkkürü önəmli rol oynayır.

Nizami Gəncəvinin əsərlərində qız övladlarının tərbiyəsi ilə bağlı maraqlı deyim-

lər var. Şair "Xosrov və Şirin" əsərində Məhinbanunun dilindən o nəsihətləri verir. Hesab edirəm ki, qız övladlarının tərbiyəsi ilə oğlan övladlarının tərbiyəsi fərqlənməlidir. Amma bu o demək deyil ki, qızını fiziki anlamda döyməyən, dizini döyər. Burada söhbət emosional zorakılıq, yaşatmaqdan getmir. Bu gün ölkəmizdə qızlar və oğlanlar üçün bərabər şanslar yaranıb. Qızlarımız və oğlanlarımız təhsilə, elmə açıqdırlar. Qızlarımız xaricdə təhsil alırlar. Bu baxımdan bəzi de-

yimlər köhnə dövr üçün hesablanıb və ilkin mənasını itirib. Bu gün oğlanlara da, qızlara da bərabər çağırışlar olunur. Əfsus ki, bəzi valideynlər, patriarxal düşüncəli kişilər hələ də qız övladlarına köhnə təsir düşüncəsi ilə yanaşırlar. Onlar üçün "olmazlar" müəyyənləşdiriblər. Qızları köhnə tərbiyə qaydaları ilə idarə edirlər. Hətta ixtisas seçimində də məhdudiyyətlər qoyurlar. Amma demədim ki, belə kişilərin, valideynlərin sayı çoxdur. Bu, kütləvi deyil, çünki cəmiyyət-

də zamanın ruhuna, global cəmiyyətin çağırışına uyğun tərbiyə prosesləri də gedir.

Doğrudur, Azərbaycan cəmiyyətinə kənar qüvvələr tərəfindən müdaxilələr də olur. Onlar ənənəvi cəmiyyətin əsaslarını dağıtmaq istəyirlər. Bu, gender bərabərliyi adı altında aqressiv feminizmə xidmətdir. Süni şəkildə qadın və kişi qarşıdurması yaradılır. Qorxulu tendensiya, nəzarət güclənməlidir".

■ Sahənə RƏHİMLİ,
"Yeni Müsavat"

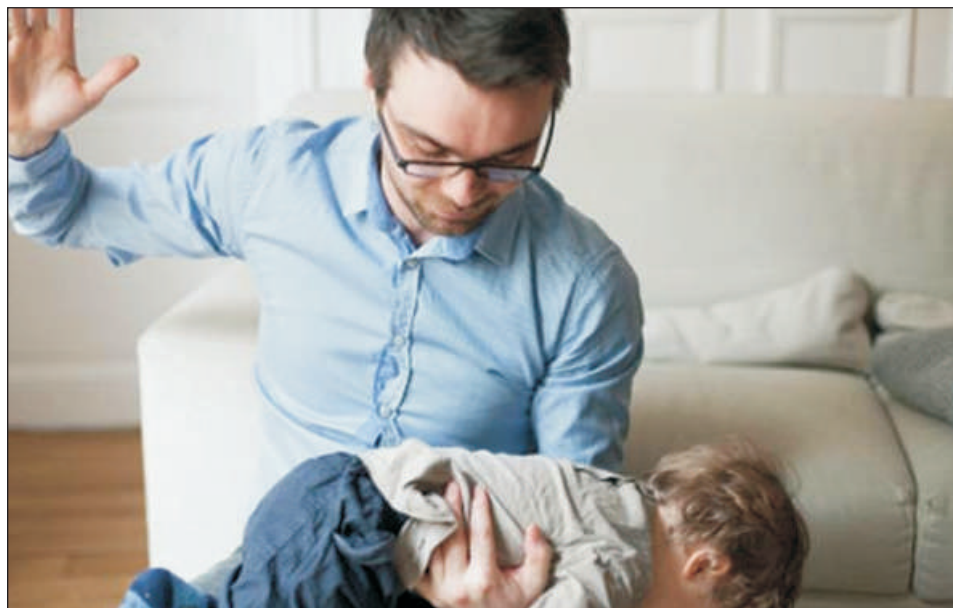
Psixoloqdan oğul övladı olan analara çağırış

Oğlan uşağının tərbiyəsi ilə ata, yoxsa ana məşğul olmalıdır?

Zamanla "Qız uşaqlarına nəzarət daha çox lazımdır, narkomana, əxlaqsız qoşulmasın deyər" fikirlərini tez-tez eşidirik. İndi isə bu fikirlər və yanaşmalar tamamilə dəyişib. Belə ki, cinsi azlıqların gündəndən çoxalması valideynlərdə bir narahatlığa səbəb olub. Onlar oğlan uşaqlarına daha həssas yanaşmağa çalışırlar. Bəs görəsən övlad böyüdərkən nəyə və hansı nüanslara daha çox diqqət yetirmək lazımdır? "Oğlan uşağının tərbiyəsi ilə ata məşğul olmalıdır"- deyimi nə qədər doğrudur?

Mövzu ilə bağlı tanınmış psixoloq Samirə Bağirova Moderator.az-a danışdı:

"Təbii ki, uşağın tərbiyəsində ana qədər, atanın da böyük rolu var. Oğlan uşaqları hələ uşaqlıqdan atalarını təqlid etməyi sevir. Məsələ burasındadır

ki, bu gün natamam ailələr də çoxdur. Əvvəlki illərdə cəmiyyət başqa idi, sosial şəbəkə yox idi. Az boşanma halları olduğu təqdirdə, uşaqlar sağlam böyüyürdülər. Çünki uşağın tərbiyəsinə təsir edən əsas mənbə-

lərdən biri də cəmiyyətdir. Sürətlə artan boşanmaların bir şəkildə fəsadları olmalı idi və yavaş-yavaş problem özünü göstərməyə başlayır. Bugünkü valideynlərdə də bir qəribəlik var. Gender xüsusiyyətləri-

ni göstərəcək tərbiyə üsulunu bilmirlər.

Hamılə qadın 9 ay ərzində zamanı olduğu tənqirdə, dünyaya gətirdiyi uşağın cinsiyyətinə görə hansı şəkildə tərbiyə verəcəyini bilmir. Oğlan uşağı

ilə necə rəftar olunmalıdır, yaxud atanın himayəsində olan qız uşağı ilə necə rəftar olunmalıdır kimi suallar getdikcə çoxalır. Düşünürəm ki, bunun əsas səbəblərindən biri bilgisizlikdir. Savad deyəndə ancaq qədər faiz təşkil edir? Bütün qadınların ataları uğurlu kişi obrazı olmadığından təhsildə kişi müəllimlər üstünlük təşkil etməlidir. Bu həm oğlanlarda kişilik testesteronuna təsir edir, həm qızlarda şüuraltı kişi obrazı yaranır. Unutmayaq ki, ölkəmizdəki ailələrdə uşağın tərbiyəsində ən çox iştirak edən anadır. Əgər bu gün biz cəmiyyəti və kişiləri bəyənmiriksə, bu, qadınların savadsızlığıdır. Elementar məsələlərdə savadsızlıq isə təhsilin savadsızlığını göstərir. Məktəb ancaq dərs keçirilən məkandır deyil. Məktəb həm psixoloji, həm fizioloji, həm mənəvi, həm də savadın inkişafı üçün bünövrədir".

■ "Yeni Müsavat"

Şoyqunun Zəngəzurla bağlı Tehrana qəfil səfərinin gizlinləri

Ekspertə görə, Rusiyanın İrana təqdim edə biləcəyi iki mümkün təklif ola bilər

Rusiya Təhlükəsizlik Şurasının katibi Sergey Şoyqu gözənlənildən Tehrana səfər edib. Sergey Şoyqu orada İran Ali Milli Təhlükəsizlik Şurasının katibi, bir neçə gün əvvəl Sankt-Peterburqda görüşdüyü Əli Əkbər Əhmədianla yenidən danışıqlar aparıb.

“Məhr” agentliyinin məlumatına görə, Şoyqu Əhmədianla görüşdə Rusiya prezidenti Vladimir Putinin mesajını İran tərəfinə çatdırıb. Şoyqu ilə danışıqlar zamanı İran İslam Respublikasının dəhlizlər və kommunikasiya marşrutları (o cümlədən Zəngəzur dəhlizi) ilə bağlı siyasəti müzakirə edilib. Səfər zamanı iki tərəf arasında əldə edilmiş razılaşmaların həyata keçirilməsinin vacibliyi vurğula-

mi, kənar qüvvələrin regionda ikili standartlardan çıxış etməsi, o cümlədən region dövlətlərinin özlərinin bir sıra hallarda qeyri-pragmatik və cari realitətlərlə uzlaşmayan addımları fonunda bəzən situasiya suallar yaradır. Belə sual yaradan məqamlardan biri Zəngəzur dəhlizi məsələsində şimal və cənub qonşularımızın tutduqları mövqedir. Azərbaycan, Rusiya və Ermənistan arasında Ermənistanın kapitulyasiyasını ehtiva

bölgələrində Qərb ölkələrinin təcridən hərbi mövcudiyyətinin formalaşmasına göz yumması fonunda, o cümlədən İran və Rusiya rəsmilərinin Zəngəzur dəhlizinə dair fikirlərinin haçalanmış şəkildə göründüyü bir zamanda Tehran və Moskva arasında təmaslar təbii ki, maraq doğurur. Qütblərarası ziddiyyətlərin dərinləşdiyi bir zamanda, təbii ki, Tehran və Moskva arasında fikir ayrılığının daha da artacağı ağlabatan görünür. Lakin istənilən halda, Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı məsələlərdə müşahidə olunan dilemma nə region

açılmaması üçün bütün gücü ilə Azərbaycanı hədəfə alıb: “İranın istərik davranışına görə ƏHD İdarə Heyətinin çox kəskin və yerində verilmiş bəyanatı oldu. Açıq şəkildə İranın dost olmayan ölkələrin siyahısına salınmasını təklif etdik. Həm də İranın belə vəziyyətə düşməsinin, daha da aqressivləşməsinin səbəbkarı Rusiyadır. Rusiya Zəngəzur dəhlizinin açılmasının zəruriliyi barədə Ermənistanə öz beynəlxalq öhdəliklərini xatırlatması İranda əsl vahimə yaradıb. Buna görə Rusiyaya diş qıcaıy hökküldə yən İran rəsmilərinin kənardan

Moskvanın “qara keşis” planı

“Son bir neçə həftə ərzində Rusiyadan Ermənistanə çox sayda erməni gəlir. Onların bu payız Baqrat Sərbazanın keçirməyi planlaşdırdığı aksiyalarda iştirak edəcəyi bildirilir. Paşinyanı təkcə siyasi üsullarla istefaya məcbur etmək mümkün deyil. Buna görə də onların Rusiya Federasiyasının xarici dəstəyinə ehtiyacı var. Çünki Rusiyadakı erməni diasporunun fiziki dəstəyi və Rusiya Federasiyası tərəfindən hər hansı bir hərəkət olmadan əhalinin kritik kütləsinin mitinglərə cəlb etmək və bu aksiyaları davamlı, yəni gündəlik həyata keçirmək mümkün olmayacaq”.

Bunu politoloq Fərhad Məmmədov Bakupost.az-a söyləyib.

Onun sözlərinə görə, Kreml oktyabr ayında Ermənistan-dakı bu mitinglərdən istifadə edəcək. Həmçinin Kazanda keçiriləcək BRICS sammiti çərçivəsində Putinin Paşinyanla birbaşa görüşü olacaq.

F. Məmmədovun sözlərinə görə, artıq bununla bağlı razılaşma var. Görünür, Paşinyanın və ümumilikdə Ermənistanın dövlət olaraq gələcək mövcudluğu ətrafında sövdələşmələr aparılacaq. Ehtimal ki, bu, son söhbət olacaq və bundan sonra Rusiya Federasiyası müəyyən addımlar ata bilər: “Baqrat hərəkəti və Ermənistandakı müxalifətin fəallığından Rusiya məhz bu istiqamətdə istifadə edir. Baqratın özü və bütün müxalifət, təbii ki, bu gün əhalinin o kritik kütləsini toplaya bilməz. Çünki Ermənistanda bu gün iqtisadi artım var. Bu artım isə Rusiya ilə iqtisadi sahədə qarşılıqlı fəaliyyət yolu ilə əldə edilir. Ona görə də Ermənistandakı rusiyapərəst müxalifətin Moskvadan bu gözləntiləri var. Onlar hesab edir ki, Paşinyan indi Moskva hesabına hakimiyyətdə qalır və Kremlin köməkliliyi ilə hakimiyyətdən uzaqlaşdırıla bilər”.

aradan qaldırılması üçün Rusiya Təhlükəsizlik Şurasının katibi Sergey Şoyqu Tehrana səfər edib. Bu gün dəhlizin açılmasını ən çox Rusiya istəyir. Hamı da çox yaxşı bilir ki, bu gün həm də Rusiyanın Azərbaycana ehtiyacı var. İran Rusiya ilə hər zaman çox yaxın münasibətdə olub. Regionda birgə əməkdaşlıq həyata keçiriblər. Konkret olaraq indi Vladimir Putin bilmək istəyir ki, Amerikanın diktəsi ilə idarə olunan Paşinyana İranın bu sevgisinin arxasında nə durur? Bütün bu suallara aydınlıq gətirmək üçün Şoyqu İrana səfər edib”.

Siyasi analitik Asif Nərimanlı Rusiyanın İrana 2 vacib təklif etdiyi düşünür: “Şoyqunun İrana səfəri onun 6 avqustdan sonra ikinci gedişi - Bakının da daxil olduğu Moskva-Tehran xəttindəki diplomatik trafikdə isə 4-cü hadisədir. Avqustun 6-də Şoyqunun Tehran səfəri, xüsusilə İran-İsrail qarşıdurması fonunda diqqət çəkirdi. Lakin onun Tehrandan Bakıya ucması diqqəti Cənubi Qafqaza - Zəngəzur dəhlizinə yönəltdi. Və ardınca - avqustun 18-də Putinin Bakı səfərində bütün kartlar açıldı. Rusiyanın İrana təqdim edə biləcəyi iki mümkün təklif ola bilər.

Birincisi, dəhlizin Tehranın maraqlarına zidd olmadığı ətraflı şəkildə izah olunur

və İran marşrutunun da alternativ yol kimi istifadə edilməsinin detalları təqdim edilir, yeni uzlaşma təklifi irəli sürülür;

İkincisi, İranın da Zəngəzur dəhlizində təhlükəsizliyin təmin edilməsi, yaxud başqa formada iştirakına dair təkliflər ola bilər.

İkinci ehtimal daha zəifdir, çünki Rusiyanın hazırda İranla əməkdaşlığa ehtiyacı olsa da, bölgədə mövqelərini paylaşmaqda maraqlı deyil, eyni zamanda Tehranın hansısa formada iştirakı Ankaranın da iştirakına zəmin yaradacaq. Rusiya daha çox İranla uzlaşmaq və dəhlizin məhz özünün iştirakı ilə açılmasına nail olmaq istəyir. Şoyqunun uzlaşma ilə Moskvaya qayıtdığını demək o qədər də asan deyil. İran mediasının təbliğatı da bunu “bağınır”. Maraqlıdır ki, tərəflər Şoyqunun səfəri ilə bağlı məlumatı öz ictimai rəyinə hesablanmış formada təqdim edir:

- İran mediası “Moskva Tehranın mövqeyini dəstəklədi” formasında yazır;

- Rusiya mediası, əksinə, “Tehran Moskvanın siyasəti ilə razılaşdı formasında göstərir.

Bu “təqdimat” da Moskva-Tehran xəttində Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı uzlaşmanın olmadığı versiyası-nı gücləndirir”.

□ **Cavanşir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

nib.

Ermənistan mətbuatı iddia edir ki, Şoyqu iranlı həmkarı ilə görüşdə İranın Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı siyasətini dəstəklədiyini təsdiqləyib.

Qeyd edək ki, İran Zəngəzur dəhlizinin açılmasının əleyhinə çıxış edir və bunu özünün “qırmızı xətti” adlandırır.

Ekspertlər bu gözlənilməz səfəri nə ilə əlaqələndirirlər? Rusiya Zəngəzur məsələsində İranın mövqeyi ilə razılaşmağa məcburdur, yoxsa...

VI çağırış Milli Məclisin deputatı Bəhruz Məhərrəmov dedi ki, Rusiya və İran arasında təmasların artması bu dövlətlərin suveren hüququdur: “Lakin bölgədə həssas geosiyasi durumu nəzərə alaraq bu gedişat bütün region dövlətləri, o cümlədən Azərbaycan tərəfindən diqqətlə izlənilir. Bildiyiniz ki-

edən 10 noyabr bəyanatının 9-cu maddəsinə əsasən, Ermənistan Azərbaycanın qərb rayonları ilə Naxçıvan arasında yolun açılmasını öhdəsinə götürür, eyni zamanda tərəflər razılığa gəlir ki, həmin ərazinin təhlükəsizliyinə görə Rusiya Federal Təhlükəsizlik Xidmətinin sərhəd qoşunları nəzarət edəcək. Lakin sonrakı dövrdə Ermənistanın bu razılaşmadan dolayısi ilə imtina etməsi fonunda Rusiyanın hələ də susqun qalması, o cümlədən İranın bu proses qarşısında əsas əngəl kimi çıxış edərək özünün “qırmızı xətlərindən” bəhs etməsi prosesi müəkkəbləşdirən əsas məqamlar kimi çıxış etməkdədir. Lakin məsələ burasındadır ki, Ermənistanın “ərköyünlüyü” qarşısında Rusiyanın susqunluğu, habelə regionda üçüncü dövlətləri görmək istəməyən İranın Ermənistanın İranla sərhəd boyu

dövlətlərinin, nə də bölgədə müəyyən imkanlara sahib qonşuların, o cümlədən İran və Rusiyanın faydasına deyil.

Təbii ki, Azərbaycan üçün bu kimi təmasların nəticələri maraqlıdır, amma o da realıqdır ki, hərbi-siyasi cəhətdən tam şəkildə müstəqil olan, o cümlədən iqtisadi suverenliyini əldə etmiş Azərbaycan üçün kifayət qədər ciddi alternativlər mövcuddur və bölgədə əsas iradə sahibi kimi Azərbaycanın fikrini almadan hər hansı layihənin, o cümlədən də Azərbaycan dövlətinin milli maraqları ziddinə hansısa addımın realizəsi mümkün deyil. Heç şübhəsiz ki, bu, Rusiya və İran tərəfi üçün də aydın olan mənzərədir”.

Ədalət, Hüquq və Demokratiya Partiyası sədri-nin müavini, politoloq Niyaməddin Orduxanlı bildirdi ki, İran Zəngəzur dəhlizinin

müşahidə etdikcə nifrətin və qərəzin insanları necə rəzil etdiyinə bir daha şahidi olursan. Ermənistan Azərbaycan torpaqlarını işğal edib bir milyon müsəlmanı ev-eşiyindən didərgin salanda quzu kimi susan bu “islam” dövləti indi riyakarcasına Naxçıvana maneəsiz gediş-gəlişi təmin etməli olan yolun açılışını Ermənistanın ərazi bütövlüyünə təhdid kimi qiymətləndirir, “ərazi bütövlüyü”nün onlar üçün “qırmızı xətt” olduğunu söyləyir. Təəssüf ki, İranın bu riyakarlıqla dolu fitnəkar siyasəti türk soydaşımızın prezidenti dövründə də davam etdirilir. İran rəsmilərinin təhqirlərlə dolu hədyanlarına Rusiya, Türkiyə və Azərbaycan xarici işlər nazirlikləri sərt cavab verməli, İranı tənqidatçı, regional inkişafa ziyan vuran, islama və insanlığa zidd fəaliyyətinə son qoymağa çağırmalıdırlar. Bütün bunların

Mədəniyyət Nazirliyinin Dövlət əhəmiyyətli tədbirlərinin təşkili sektorunun müdiri Mənzər Nureliyeva ilə şair Vüqar Əhməd və qızı, tanınmış müğənni Almaxanım Əhmədli arasında qalmaqla yaranıb. “Qaynarinfo” xəbər verir ki, qalmaqlın kökündə adışkılən şəxslərin Mənzər Nureliyevanın sektor müdiri kimi fəaliyyətindən narazılığı dayanır.

Vüqar Əhməd həтта bu-nunla bağlı satirik şeir də yazıb. Həmin şeir bir neçə gün əvvəl sosial şəbəkələrdə paylaşılıb. Lakin sonradan silinib.

Vüqar Əhməd “Qaynarinfo”ya açıqlamasında qalmaqlın təfərrüatlarını açıqlayıb.

“Əvvəla, onu deyim ki, mədəniyyət naziri Adil Kərimlinin işinə söz ola bilməz. Necə lazımdırsa, işləyir”. O, Mənzər Nureliyevanın fəaliyyətinə diqqət çəkərək əlavə edib ki, sektor müdiri Mədəniyyət Nazirliyində monopoliya yaradıb: “Nazirin də ona gücü çatmır. Mənzər nazirlikdə çoxdan işləyir, 4-5 nazir yola salıb. Musiqidən də başı çıxmır. Kim onun “qılıncının altından keçməse”, dövlət tədbirlərdə iştirakına mane olur. Gərək tədbirlərdə iştirak onunla razılaşdırılsın. Mənzər gənclərə qarşı çox aqressivdir. Artistlərin çoxu ondan qorxur, bu üzəndən ona yaltaqlanmağa məcburdurlar. Onun da arxasında adamı var, bu səbəbdən kimsənin ona gücü çatmır, işindən çıxarda da bilmirlər. Almaxanıma qarşı da aqressivdir. Bütün istedadlılara qarşı onda qısqıncılıq var. O, xalq musiqisi oxuyanlara qarşı düşməndir. Mənzər bütün sənət adamlarını qəsdən dövlətdən narazi salır. Mən naziri qınamıram, onun Mənzərə gücü çatmır, çatsaydı, onu çoxdan postundan uzaqlaşdırardı”.

Müğənni Almaxanım Əhmədli də Mədəniyyət Nazirliyinin dövlət əhəmiyyətli tədbirlərinin təşkili sektorunda özbaşınalığın

hökm sürdüyünü deyib:

“Biz də bu vətənin sənət adamlarıyıq. Ona görə də Mədəniyyət Nazirliyində dövlət tədbirlərinin təşkili sektorundan gözləntilərimiz var. Mənzər xanım da bu sektorun müdiridir. Xarici və daxili tədbirlərin təşkili, repertuarların seçilməsi, müğənnilərin siyahısının tutulmasına bu sektor nəzarət edir. Onun rəhbərliyi isə müəyyən şübhələrə gətirib çıxardır. Bütün tədbirlərdə eyni adamları görürük. Sanki bunlardan başqa Azərbaycanda müğənni yoxdur. Bərbad bir vəziyyət yaranıb. Nə vaxt bir söz deyirsən, deyir “yuxarıda adamım var, sizin mənə gücünüz yetməz” və s”.

2017-ci il “Muğam” televiziya müsabiqəsinin birincisi, 2018 - Beynəlxalq Muğam Müsabiqəsinin qalibi, 2019-cu ildə Özbəkistanda keçirilən “Şərq tərənləri” festivalının 75 ölkə üzrə birincisi, baş mükafatın sahibi **Pərviz Qasimov** da narazıdır. Mövzu ilə bağlı ifaçı Moderator.az saytına danışib: “Mənzər Nureliyeva şəxsi ambisiyalarına, öz maraqlarına görə hərəkət etdiyi üçün bizi siyahıdan çıxarıb. Mənə çox maraqlıdır, bunun arxasında nə dayanır? Hansı səbəblər var? Böyükmiqyaslı müsabiqələrdə qalibiyyət əldə etmişəm ki, kiminsə ambisiyaları ilə üzleşim? Heç bir tədbirlərə buraxılmayım? Bu nə deməkdir? Mənə çox maraqlıdır, Azərbaycanda ifaçı ancaq 15 nəfərdən ibarətdir? Azərbaycanın dəyərli xalq artistləri, professorlarımız var, amma gənclərə niyə yer ayrılır? Gənclərə

Mədəniyyət Nazirliyi ilə sənətçilər arasında qalmaqla

Aqil Abbas: “İnana bilmirəm ki, Mədəniyyət Nazirliyində kimsə rüşvət alsın, sənətçiləri incitsin...”

niyə, hansı səbəblərə görə bu konsertlərdə iştirak etməyə icazə verilmir?”

İfaçı bunun səbəblərini də açıqlayıb: “Səbəbi rüşvət-xor insan olan Mənzərdir ki, o, hər ifaçıdan pul alır. Açıq-aşkar etməsə də, bunu fərqli insanların əli ilə edir. Bununla bağlı hara lazımdırsa, müraciət ünvanlayacağam”.

Tanınmış caz ifaçısı Təranə Mahmudova isə öz sosial şəbəkə profilində qeyd edib: “Mənzər Nureliyeva Azərbaycan mədəniyyətinin

düşməndir. İllərdir bu sənətdəyəm. Mənim kimi sənətçinin bütün yollarını bağlayır. Dəfələrlə Azərbaycanımızı xaricdə təmsil etmək istədiyimi bildirəmsə də əksinə, hər tədbirdən uzaqlaşdırılmışam. Bu cür şəxsləri, ümumiyyətlə, mədəniyyət aləmindən bir dəfəlik uzaqlaşdırmaq lazımdır!”

Yaranmış qalmaqla bağlı nazirliyin cavabı gicikməyib. Nazirliyin Media və kommunikasiya şöbəsinin rəhbəri Aynur Kərimova bu ittihamların həqiqətə

uyğun olmadığını deyib: “Bu ittihamlar həqiqətə uyğun deyil. Qeyd edim ki, bu tipli tədbirlərin təşkili xüsusi proqram əsasında hazırlanır. Mədəniyyət Nazirliyi tərəfindən dövlət tədbirləri üçün bədii proqramların təşkili müvafiq mütəxəssislərin də iştirakı ilə kollegial qaydada həyata keçirilir. Dövlət tədbirləri zamanı konsertlər üçün repertuarın təsdiq olunması, həmçinin iştirak edəcək incəsənət ustalarının seçimi xüsusi diqqətlə aparılır.

Bu məsələyə həssas yanaşmanın nəticəsidir ki, ölkəmizdə və xaricdə təqdim olunan sərgilər, konsert və tamaşalar böyük maraqla qarşılanır. Təsədüfi deyil ki, həm Azərbaycan, həm də xarici ölkələrin media qurumlarında, eyni zamanda sosial şəbəkələrdə mədəniyyətimizin yüksək səviyyədə təqdimatı razılıq doğurur, təqdir edilir. Bir daha qeyd edirik ki, bu prosesdə heç bir qanunsuz müdaxilədən söhbət gedə bilməz”.

Milli Məclisin VI çağırış deputatı Aqil Abbas “Yeni Müsavat”a açıqlamasında bu iddialar haqda danışib: “İnana bilmirəm ki, Mədəniyyət Nazirliyində kimsə bu cür addım atsın, rüşvət alsın, sənətçiləri incitsin. Əvvəllər bu cür hallar olurdu. Amma indi nazirliyin rəhbərliyində çox yaxşı, təmiz insan, Adil Kərimli dayanır. İnanıram və ümid edirəm ki, nazir həmin məmurla bağlı ciddi araşdırma aparıb, onun cavabını verər. Mənzər xanımı heç tanıyıram, amma naziri çox yaxşı tanıyıram. Yəqin ki, tez bir zamanda bu problem öz həllini tapar”.

□ **Xalidə GƏRAY, “Yeni Müsavat”**

Hüseyn Abdullayevi tanınmış professor müayinə edəcək

Sağlıq durumu ağır olduğundan sabiq deputatı məhkəməyə gətirmirlər

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hakimi Azər Tağıyevin sədrliyi ilə sabiq deputat Hüseyn Abdullayevin cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi davam edir.

Hüseyn Abdullayevin sağlıq durumu ağır olduğundan onu saxlanıldığı Bakı İstintaq Təcridxanasından məhkəməyə gətirmirlər.

Buna görə də proses onlayn formatda təşkil olunur. Hüseyn Abdullayevlə vəkili Bakı İstintaq Təcridxanasında vebkamera qarşısına keçir, Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinə də hakimlər vebkameralar vasitəsilə prosesi davam etdirirlər.

Ötən prosesdə Hüseyn Abdullayev vebkamera önünə keçsə də, proses boyu başını stolun üstünə çar-

pazlanmış əllərinə qoyub qaldırmamışdı. Vəkili mü-

vəkilinin sağlıq durumun-

sını demişdi. Dünən keçirilən prosesdə aydın oldu ki,

Hüseyn Abdullayev səhhətində olan problemlə bağlı vebkamerada görüntülənməkdən imtina edib. Buna görə də məhkəmə görüntü olmadan, amma səsle, vəkili-
linin iştirakı ilə prosesin davam etdirilməsini qərara alıb.

Vəkillər vəsatət qaldırıaraq təqsirləndirilənin səhhətində olan ciddi problemlə bağlı tanınmış həkim, professor Adil Qeybullanın Penitensiar xidmətin müalicə müəssisəsində onu müayinə etməsinə icazənin verilməsini istəyiblər. Dövlət ittihamçısı isə öz növbəsində vəsatətə etirazını bildirərək, Hüseyn Abdullayevin proseslərdə iştirakına mane ola biləcək hər hansı səhhət probleminin olmadığını bildirib. O, bununla yanaşı, Penitensiar Xidmətin Tibb İdarəsində kifayət qədər ixtisaslaşmış tibb mütəxəssislərinin də olduğunu vurğulayaraq, professor Adil Qeybullanın müayinəsinə ehtiyacın olmadığını deyib. Məhkəmə heyəti yerində müşavirə edərək təqsirləndirilənin vəkillərinin vəsatətini qəbul edib. Daha sonra dövlət ittihamçısı Hüseyn Abdullayevə ittiham aktını elan edib.

Xatırladaq ki, 2019-cu ilin oktyabr ayında Hüseyn Abdullayev 6 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilib. Sabiq deputata hədə-qorxu ilə tələb etmə, qanunsuz sahibkarlıq, cinayət yolu ilə əldə edilmiş pul vəsaitlərini və ya digər əmlakı leqallaşdırma və digər əməllərlə bağlı ittiham verilib.

Həbs müddətinin bitməsinə az qalmış onun barəsində yenidən cinayət işi başlanılıb. İstintaqla Hüseyn Abdullayevin bilə-bilə cinayət yolu ilə əldə etdiyi əmlakın həqiqi mənbəyini gizlətmək məqsədilə özünün və ailə üzvlərinin adlarına ölkəmizdə fəaliyyət göstərən banklarda açılmış yeddi bank hesabı vasitəsilə ümumilikdə 5.5 milyon manatdan artıq pul vəsaitini müxtəlif fiziki və hüquqi şəxslərin Azərbaycan Respublikası və xarici ölkələrdəki bank hesablarına köçürməklə, konvertasiya əməliyyatlarını həyata keçirməklə, habelə qanunsuz əqdlər bağlamaqla yaxın qohumunun adına Azərbaycan Respublikası ərazisində daşınmaz əmlaklara alaraq həmin məbləğdə pul vəsaitini leqallaşdırmasına əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

□ **“Yeni Müsavat”**

Internetin "benzini" nə onlar "su qatır"...

Ekspert: "Əhali arasında şikayətlər artıb, qiymət qaldırılsa da, keyfiyyət yoxdur"

Avqustun ortalarından etibarən minimum trafik sürəti 40 Mbit/s-dən 100 Mbit/s-ə çatdırılıb. İndi istehlakçılar ayda 100 Mbit/s üçün 25 manat, 150 Mbit/s üçün 30 manat, 250 Mbit/s üçün isə 36 manat ödəyirlər. Əvvəllər ən aşağı sürət paketi 40 Mbit/s 18 manata başa gəlirdi. Bununla belə, bir çox abunəçilər qiymət artımına baxmayaraq, gələn və gedən trafikin sürətinin xeyli aşağı olduğunu iddia edirlər.

Azərbaycanda internet xidmətləri bazarında baş verən son dəyişikliklər əhəlinin narazılığına səbəb olub. Ehtimal etmək lazımdır ki, bunun səbəbi qiymət artımının özü deyil, çünki daxili istehlakçılar tənzimlənən qiymətlərin geniş şəkildə artmasına, mal və xidmətlər bazarında ümumi qiymət artımına alışıblar.

Məsələ burasındadır ki, "Aztelekom" və "Baktelekom"un xidmətlərinin dəyərinin son zamanlar artması xidmətlərin keyfiyyətinin yaxşılaşması və təklif olunan trafikin xeyli sürətlənməsi ilə izah edilirdi. Tarif planlarında internet sürəti 2,5 dəfə artırılıb, lakin bir çox istifadəçilər faktiki sürətlərin elan edilmiş sürətlərə uyğun gəlməməsindən, habelə tənzimləyici orqanlardan adekvat cavab verilməməsindən şikayətlənirlər.

Antiinhisar və İstehlak Bazarına Nəzarət Dövlət Xidməti internet provayderləri arasında hakim mövqedən sui-istifadə və kartel müqavilələri ilə bağlı araşdırmalara başlasa da, bu dövlət qurumunun hökmünü gözləmədən qiymətlər artırılıb. Azərbaycan Internet Forumunun prezidenti Osman Gündüzün qeyd etdiyi kimi, son hadisələr və internetin bahalaşması fonunda bu xidmətdən imtina edən istifadəçilərin sayı artıb. Bu vəziyyət xüsusilə ölkənin regi-

onları üçün xarakterikdir. Internetin performansının yoxlanılması üzrə global lider olan "Ookla" şirkətinin son məlumatları isə fərqli hesabat yayıb. "Ookla" şirkətinin 2024-cü ilin avqust ayının təhlilinə əsasən, Azərbaycanda sabit genişzolaqlı internetin orta sürəti 45,47 Mbit/s-i ötürüb ki, bu da ölkəyə dünya reytingində 5 pillə yüksəlməyə imkan verib. Mobil internetin sürəti də artaraq 55,14 Mbit/s-ə çatıb ki, bu da ölkənin mövqeyinin 4 pillə yaxşılaşmasına səbəb olub, ümumilikdə son bir ildə ölkədə stasionar internetin sürəti 58% artıb və mobil - 28%.

Azərbaycan İnformasiya, Rabitə və Texnologiyalar Sənayesi Assosiasiyası İctimai Birliyinin İdarə Heyətinin sədri Elvin Abbasov deyib ki, bu təsirli nəticələr rəqəmsal infrastrukturun inkişafına böyük sərmayə qoyuluşu sayəsində mümkün olub. Xüsusilə dövlət-özel sektor tərəfdaşlığı çərçivəsində həyata keçirilən və bütün ölkə ərazisində fiber optik şəbəkələrin genişləndirilməsinə yönəlməmiş "Onlayn Azərbaycan" layihəsi əsas rol oynayır.

Bəs o zaman kim haqlıdır - bahalı internetin keyfiyyətindən şikayətlənən abunəçilər, yoxsa şirkət? Bu ziddiyyətin səbəbi nə ola bilər?

Rəqəmsal sahə üzrə mütəxəssis Vasif Qəhrəmanov "Yeni Müsavat"a fikirlərini bölüşüb: "Bu elə bir problemdir ki, kompleks yanaşılmalıdır. Günah nə provayderlərdədir, nə də öz haqqını tələb edən müştərilərdə. Sadəcə, bu keçid dönmədir, belə halla qarşılaşmaq normaldır. Ümumi işlər görülməlidir. Azərbaycanda "Data Center"lərinin sayı çoxaldılmalıdır. Yeni protokollar həyata keçirilməlidir. Şəbəkə avadanlıqları yenilənməlidir. Bu profilaktik işlər aparılsa, qısa bir zamanda problemin həlli tapılar".

Ekspert əlavə edib ki şikayətlərin olması da anlaşılandır: "Əhali arasında şikayətlər artıb, qiymət qaldırılsa da, keyfiyyət yoxdur. Bunların baş verməsi normaldır. Çünki sistem hələ oturubmayıb. Sistemə yeni keçmişik. Internet sürətinin artırılması üçün hər bir provayder öz "Data Center"lərinin miqdarını çoxaltmalıdır. Keçiricilik səviyyəsini artırmaqlıdır. Əminəm ki, qısa müddətdə problem aradan qalxacaq".

Xatırladaq ki, GPON (Gigabit Passive Optical Network - Gigabit tutumlu Passiv Optik Şəbəkə) tarifləri üzrə təqdim olunan sürətlərin 2,5 dəfə (40 Mbit/s internet sürətini 100 Mbit/s-yə, 60 Mbit/s internet sürətini 150 Mbit/s-yə və 100 Mbit/s sürətini isə 250 Mbit/s-yə qədər) artırıldığı qeyd olunub. Yeni sürət tariflərində abunəçilər üçün minimal sürət 100 Mbit/s-dən başlayır. Belə ki, abunəçilərə 100 Mbit/s internet üçün 25

AZN, 150 Mbit/s internet üçün 30 AZN, 250 Mbit/s internet üçün 36 AZN qiymət təklif edilir.

İqtisadçı Natiq Cəfəri də məsələ ilə bağlı fikrini bildirib: "Internetin qiyməti artdı, amma keyfiyyəti də, sürəti də əvvəlki vəziyyətdədir. Internetin qiymətinin artmasının araşdırılacağı barədə rəsmi açıqlama da yayıldı, lakin ardı gəlmədi, yəqin ki, araşdırma olmayacaq da, nəbz yoxlamasıydı. Internetin sürətini artırmaq üçün gerek provayderlər ciddi dəyişikliklərə getsinlər, nədir bunlar?

Məsələ ondadır ki, hazırda əksər mənzillərə ötürülən internet kabelləri CAT 5-dir ki, bunlar 100 Mbit qədər sürət ötürə bilər, CAT 6 10 GBPS sürət ötürür. Qiyməti artırılarsa, provayderlər bütün kabelləri CAT 6 ilə əvəz etməlidir, bu isə onlara sərf etmir.

İkincisi, "Bakinternet" kabelləri də dəyişməyəcək, çünki GPON texnologiyasından istifadə edir, bunların mənfə cəhəti qoyduqları "Nokia" firmasına məxsus modemlərdir. Bu modemlər isə internet trafikini "WiFi" vasitəsilə düzgün ötürür. Modem bir neçə nəfər daxil olandan sonra internet qırıqlmaları baş verir. Müraciət edildikdə, gəlib baxırlar və problemi "həll edib" 5-10 manat alıb gedirlər. Növbəti gün eyni problem yaşanır. Yeni və sürətli modem tələb edəndə, "Bakinternet"dən yeni modem almağa yönəldirlər. Amma həmin modemin qiyməti istehlakçıya 120 manata başa gəlir. Bununla da istehlakçı "boğazından kəsib" yenidən modem almalıdır, yalnız bundan sonra problem qismən aradan qaldırılır.

Bəzi bölgələrdə "Huawei" firmasına məxsus modemlərdən istifadə edilir, bəzilərində isə "Nokia". Mütəxəssis tərəfindən araşdırılır, məlum olur ki, "Huawei" firmasına məxsus modemlər qat-qat yaxşı işləyir. "Bakinternet"ə zəng edib "Huawei" firmasına məxsus modem istəyəndə, bunun mümkünsüz olduğunu deyirlər və əlavə edirlər ki, "Nokia" modemləri yalnız almalıdır. "Nokia" modem-

"Aztelekom" 100 Mbit sürəti verə bilməyəcək - bəs bizi niyə soyur?

"Avqustun ortalarından internetin minimum trafik sürətinin 40 Mbit/s-dən 100 Mbit/s-ə çatdırıldığı deyilir. Qiymət də qaldırılıb. Amma abunəçilər qiymət artımına baxmayaraq, gələn və gedən trafikin sürətinin xeyli aşağı olduğunu deyirlər. İradlarında da haqlıdrlar. Təqdim olunan sürət müqavilələrdə nəzərdə tutulandan xeyli aşağıdır. Bununla bağlı İKT Agentliyinə və Antiinhisar Xidmətinə artıq çoxlu şikayətlər daxil olub. "Aztelekom"un hər bir abonent üçün minimum sürətin 100 Mbit/s olması ilə bağlı dedikləri özünü doğrultmadı. Bu da gözlənilən idi".

Bunu "Multimedia" İnformasiya Sistemləri Texnologiyaları Mərkəzinin direktoru, Azərbaycan Internet Forumunun prezidenti Osman Gündüz Bakupost.az söyləyib.

O deyib ki, "Aztelekom" nəinki yüz minlərlə istehlakçıyı 100 Mbit/s sürətlə təmin etməyəcək, hətta bu trafikin yansını da çatdırma bilməyəcək. Son hadisələr və internetin bahalaşması fonunda bu xidmətdən imtina edən istifadəçilərin sayı artıb. Onun sözlərinə görə, "yüksək sürətlər və yüksək qiymətlər" prinsipi heç bir halda doğru deyil:

"Hamı üçün minimal sürəti 100 Mbit/s etməklə hansısa beynəlxalq reytinglərdə yüksək yerlər qazanmağı və təndəşlərimizin maraqlarından üstün tutmaq yolverilməzdir. Qiymət siyasəti elə qurulmalıdır ki, hamının ehtiyacına uyğun olaraq elçatan olsun. Dövlət provayderlərinin bu tip addımları isə ümumiyyətlə ağılsızdır. Provayder ona görə hələlik "dövlət provayderidir" ki, məhz hər bir vətəndaşın tələbatına və gələcək inkişafına zəruri olan internetə elçatanlığı olsun".

İçki və tütün məmulatlarının qiyməti ilə bağlı yenilik

"Oktyabrın 1-dən Azərbaycanda alkoqollu içkilərin və tütün məmulatlarının tranzit daşınması zamanı depozitin tətbiqinə başlanacaq. Burada əsas məqsəd büdcədən yayınmaların qarşısını almaqdır".

Bunu iqtisadçı millət vəkili Vüqar Bayramov deyib. O bildirib ki, vəsait təminatının həyata keçirilməsində məqsəd tranzit daşımalarına nəzarət gücləndirməkdir. Tranzit şirkətləri ödənişini mövcud qaydalar əsasında və əvvəlki məbləğdə həyata keçirəcəklər. Sadəcə təminat olaraq, yeni ödənişlərdən yayınmamaq üçün bu addım atılıb. Bu, büdcə gəlirlərinə təsir göstərə bilər.

"Dəyər əsas məqsəd isə tranzit daşımalar zamanı büdcədən yayınmanın qarşısının alınmasıdır. Əslində vəsait təminatı, büdcəyə daxil olan proqnozlaşdırılan vəsaitin büdcəyə alınmasındakı risklərin aradan qaldırılması anlamına gəlir. Belə qayda bir sıra ölkələrdə tətbiq edilir".

sonra dəyişə bilər. O da yəni "Nokia" modemləri ilə əvəz olunacaq. "Nokia" modemlərində "WiFi" vasitəsilə 2.4GHZ və 5GHZ ötürmə gücü var. Müştəri 2.4 GHZ-ə qoşulanda 40-50 mbit sürət alır, 5GHZ ötürmə gücünə qoşulanda normalda 90-100 mbit sürətini almalıdır. "Nokia" modem-

lərində 5GHZ ötürmə gücünü aktiv etdikdə, modemin yanında olsan, həmin sürəti ala bilmirsən, qırıqlmalar olur. Əhəlinin əksər hissəsinin bu cür anlayışlardan xəbəri yoxdur, provayderlər də problemləri detallı qabartmaq sərf etmədiyindən vəziyyət dəyişməz qalır".

□ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Müsavat"

Gələn il Azərbaycanın dövlət büdcəsinin 3 milyard 51,6 milyon manat kəsirlə icra olunması proqnozlaşdırılır. Maliyyə Nazirliyinin təqdim etdiyi "Azərbaycan Respublikasının 2025-ci ilin dövlət və icmal büdcələrinin ilkin göstəricilərinə dair Açıqlama"ya istinadən xəbər verir ki, hökumət bu kəsirin mühüm hissəsini daxili borclanma hesabına maliyyələşdirmək niyyətindədir. Məlumatla görə, borclanma 2 milyard 672,3 milyon manat nəzərdə tutulur ki, bu da kəsirin 87,6 faizini təşkil edəcək. Bundan başqa, kəsirin 250 milyon manatı 2025-ci ilin əvvəlinə ehtimal edilən vahid xəzinə hesabının qalığı hesabına, 110 milyon manatı özəlləşdirmədən daxilolmalar hesabına, 19,3 milyon manatı isə məqsədli büdcə fondlarının vəsaitinin qalığı hesabına bağlanacaq.

Maliyyə Nazirliyi bildirir ki, Azərbaycan Prezidentinin 30 dekabr 2022-ci il tarixli 3702 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasında dövlət borcunun idarə edilməsinə dair orta və uzun müddət üçün Strategiyanın 2022-2025-ci illər üzrə yenilənməsi çərçivəsi" ilə müəyyən edilən hədəflərə Azərbaycan Prezidentinin 4 avqust 2023-cü il tarixli 4021 nömrəli Sərəncamı ilə dəyişikliklər edilərək dövlət borcunun ÜDM-ə nisbətinin yuxarı həddinin 30 faizdən aşağı səviyyədə saxlanılması, bu zaman xarici dövlət borcunun məcmu məbləğinin 10,0 milyard ABŞ dollarını üstələməsi kimi hədəflər müəyyən edilib: "2024-cü il I yanmili sonuna dövlət borcunun ÜDM-ə nisbəti 21,2 faiz təşkil edib ki, bu da büdcə qaydasının ortamüddətli dövr üzrə dövlət borcunun ÜDM-ə nisbət göstəricisinin hədəflənən yuxarı hədd göstəricisindən 8,8 faiz bənd az olub. Bununla da strategiyada nəzərdə tutulan dövlət borcunun ÜDM-ə nisbətinin 30,0 faizlik yuxarı həddi gözlənilir".

Sənədə əsasən ortamüddətli dövr ərzində dövlət büdcəsinin gəlir və xərclərinin əhəngdarlığının təmin edilməsi, büdcə qaydası çərçivəsində müəyyən olunmuş meyarların gözlənilməsi, Dövlət Neft Fondunun aktivlərinin dayanıqlı səviyyədə saxlanılması, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə yenidənqurma işlərinin, habelə dövlətin əsas funksiyalarının (sosial təminat, səhiyyə, müdafiə, dövlət borcuna xidmət və s.) maliyyələşdirilməsi məqsədilə qeyri-neft sektorundan əldə olunan gəlirlərin dövlət büdcəsi kəsirini tam təmin etməyə kifayət edəcəyi müddətdə daxili bazarda dövlət qiymətli kağızlardan aktiv istifadə edilməsi davam etdirilir. Bununla yanaşı, müəyyən olunmuş bir sıra prioritet sahələr, o cümlədən nəqliyyat sektoru, özünüməşğulluq və sosial müdafiənin gücləndirilməsi üzrə layihələrin maliyyələş-

Azərbaycan niyə üç milyard manat borc alır?

Borclanma 2 milyard 672,3 milyon manat nəzərdə tutulur ki, bu da dövlət büdcəsi kəsirinin 87,6 faizini təşkil edəcək

dırilməsi üçün beynəlxalq maliyyə institutlarından xarici borcun cəlb edilməsi məqsədilə müvafiq proseslərə başlanılmışdır. 2025-ci ilin sonuna Azərbaycan Respublikasının dövlət borcunun (xarici və daxili) ümumi məbləği 30,0 milyard manat səviyyəsinədək və ya ÜDM-in 23,0 faizinə çatacağı proqnozlaşdırılır. Həmin dövrdə xarici dövlət borcunun 9,0 milyard manat və ya ÜDM-in 7,0 faizi həcmində, daxili dövlət borcunun isə 21,0 milyard manat və ya ÜDM-in 16,0 faizi həcmində olacağı gözlənilir. Ortamüddətli (2025-2028-ci illər) dövrün sonuna Azərbaycan Respublikasının dövlət borcunun (xarici və daxili) ümumi məbləğinin 33,8 milyard manat səviyyəsinə çatacağı, lakin ÜDM-in 23,0 faizindən aşağı olacağı gözlənilir.

Daxili borclanmanın sürətlə artımı Azərbaycanda dövlət borcuna xidmət xərclərinin də eyni qaydada artmasına gətirib çıxarır. Açıqlanan rəqəmlərdən aydın olur ki, 2025-ci ildə Azərbaycanda dövlət borcuna və öhdəliklərinə xidmət xərclərinin 2 milyard 399,6 milyon manat olması nəzərdə tutulur. Bu, 2024-cü ilin təsdiq olunmuş proqnozu ilə

müqayisədə 85,2 faiz çoxdur. Ayrılan vəsaitin 1 milyard 441,6 milyon manatı xarici dövlət borcuna xidmətə yönəldiləcək. Bu göstərici 2024-cü ildə nəzərdə tutulur ki, bu da 2024-cü ildəkindən 28,1 faiz çoxdur. Vəsaitlərin 962,3 milyon manatı əsas, 479,3 milyon manatı isə faiz borcunun ödənməsinə sərf olunacaq.

Gələn il Azərbaycanda daxili dövlət borcuna xidmət xərclərinin 958,0 milyon manat təşkil edəcəyi nəzərdə tutulur ki, bu da 2024-cü ildəkindən 5,6 dəfə çoxdur. Bu artım əvvəlki illərdə də xildən cəlb edilən borclar üzrə faizlərin qaytarılması müddətinin çatması ilə bağlıdır. Belə ki, nəzərdə tutulan vəsaitin 821,2 milyon manatı faiz, cəmi 136,8 milyon manatı əsas borcun qaytarılmasına sərf olunacaq.

Hesablama Palatası 2024-cü ilin ilk 4 ayı üzrə dövlət büdcəsinin icrası ilə bağlı təqdim edilmiş məlumatların təhlilinə əsaslanaraq cari ilin sonunda büdcə kəsirinin məbləğinin proqnozlaşdırılan məbləğdən az olacağı qənaətinə gəlir. Palatanın bu ilin büdcəsinə edilən dəyişikliyə verdiyi rəydən aydın olur ki, yenidən baxılan dövlət büdcəsinin kəsirinin 764,3 milyon manat artırılaraq 3354,3

milyon manat olması nəzərdə tutulub. Palataya görə, dövlət büdcəsinin həm neft, həm də qeyri-neft sektoru üzrə gəlirlərində mövcud potensialın bir hissəsinin büdcənin icrası prosesində reallaşması xərclərin isə proqnoza nəzərən az icra edilməsi ehtimallarının olması fonunda 2024-cü ildə gözlənilən büdcə kəsirinin proqnozlaşdırılan məbləğdən az olacağını (vahid xəzinə hesabının sərbəst qalığından büdcədənə xərclərin maliyyələşdirilməsinə ayrılan vəsaitin büdcədənə gəlirlərdə tanınmaması kəsir üzrə icra göstəricisini bir qədər proqnozlara yaxınlaşdırma bilər) deməyə imkan verir.

Palatanın ekspertləri hesab edirlər ki, daxili borclanmanın sürətli artımı bir sıra risklər formalaşdırır: "Birbaşa xarici dövlət borcunda 5 illik öhdəliklərin payının yüksək olması, habelə birbaşa cəlb edilmiş kreditlər üzrə əsas borc ödənişlərinin yenidən maliyyələşdirmə vasitəsilə həyata keçirilməsi cari makroiqtisadi şəraitdə təkrarmaliyyələşmə və faiz dərəcələri ilə bağlı əlavə risk faktorlarının yaranması ehtimalını aktualaşdırır. 2023-cü ildən etibarən xarici borc üzrə əsas borc ödə-

nişlərinin dövlət büdcəsi xərclərindən çıxarılaraq daxili təkrar maliyyələşmə hesabına həyata keçirilməsi və bundan sonrakı dövrlərdə də eyni prinsipin tətbiqinin nəzərdə tutulması, həmçinin daxili borc portfeli üzrə 2-3 illik istiqrazların təkrar maliyyələşdirilməsi tələbi, daxili bazarın likvidliyinin aşağı olduğunu nəzərə alaraq bu qədər vəsaiti birdən-birə qarşılamayacağı riskini artırır. Bu tələbin qarşılanması üçün isə daha yüksək faizlərlə emissiya mümkündür ki, bu da yekunda əlavə faiz xərclərinə səbəb ola biləcəyi və maliyyə çətinliklərinin yarana biləcəyi ehtimalını aktualaşdırır".

Hesablama Palatası dövlət istiqrazlarının orta ödəniş müddətinin (ATM) qısa olması, yerli maliyyə bazarlarının kifayət qədər inkişaf etməməsi və aşağı likvidliyi, eyni zamanda bazar istiqrazlarının məhdud sayda olması kimi faktorları növbəti illərdə emissiya edilməsi planlaşdırılan dövlət istiqrazlarının təkrar maliyyələşdirilməsi istiqamətində risk mənbəyi kimi qiymətləndirir.

Maliyyə Nazirliyinin açıqladığı məlumata əsasən, 1 iyul 2024-cü il tarixinə daxili dövlət borcu 16 milyard 571,9 milyon manat

təşkil edib. Bu zaman daxili dövlət borcu ilin əvvəli ilə müqayisədə 705,5 milyon manat artıb: "Daxili dövlət borcunun artmasının əsas səbəbi dövlət borcunun idarə edilməsi strategiyasına uyğun olaraq ölkədəki qiymətli kağızlar bazarının inkişafının dəstəklənməsi, habelə xarici dövlət borcunun ümumi dövlət borcundakı xüsusi çəkisinin mərhələli şəkildə azaldılması və daxili borcla əvəzləşdirilməsi məqsədilə daxili bazarda dövlət istiqrazlarının yerləşdirilməsi olub".

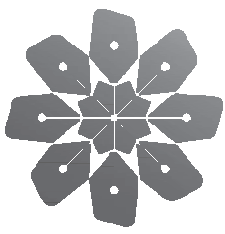
1 iyul 2024-cü il tarixinə daxili dövlət borcunun 7 milyard 280,7 milyon manatı dövrüdə olan dövlət qiymətli kağızlarının, 9 milyard 291,2 milyon manatı isə hökumətin üzərinə götürdüyü dövlət zəmanətli öhdəliklərinin payına düşüb.

Nazirlik bildirir ki, hesabat tarixinə dövrüdə olan 7 milyard 280,7 milyon manat məbləğində dövlət qiymətli kağızlarının 19,5 faizi 1 illik, 67,0 faizi 2 və 3 illik, 13,5 faizi isə 5 il və daha artıq müddətli qiymətli kağızların payına düşüb. 1 iyul 2024-cü il tarixinə dövrüdə olan dövlət istiqrazları üzrə Orta Ödəmə Müddəti (OÖM) 1,51 təşkil edib. Bu da ondan irəli gəlib ki, daxili maliyyə bazarında mövcud tələbat əsasən qısamüddətli (3 ilədək) dövlət istiqrazlarında cəmlənib, daha uzun müddətə (5-7 illik) malik xəzinə istiqrazlarına isə maraq olmayıb.

Qısamüddətli istiqrazlara "marağın" səbəbini HP-nin aşkarladığı fakt üzə çıxarır. Belə ki, Palatanın apardığı təhlillər onu göstərir ki, büdcə xərclərinin əhəmiyyətli hissəsi əsasən ilin sonunda həyata keçirildiyindən həmin vəsaitlər büdcə hesabatında tam icra kimi göstərilərsə də, vəsaitlər publik hüquqi şəxslərin, fondların, dövlət müəssisələrinin bank hesablarında qalır ki, bu da sonradan qısamüddətli emissiya edilmiş qiymətli kağızlara yönəldilir. Qısamüddətli qiymətli kağızların müddəti bitdikdə bu vəsait təşkilat tərəfindən dövlət büdcəsindən əlavə faizlə geri alınır.

Göründüyü kimi, Maliyyə Nazirliyinin təklif etdiyi qısamüddətli dövlət istiqrazlarına tələbatın kəskin artımı heç də sağlam olmayan prosesin nəticəsidir: dövlət büdcəsindən zəruri olan istiqamətlərə ayrılan pullar müxtəlif dövlət qurumları tərəfindən bir neçə ay müddətində təyinatı üzrə xərclənmədən yayındırılaraq qısamüddətli istiqrazlara yatırılır. Bu müddətdə isə dövlət investisiya layihələri üzrə podratçı şirkətlərdə işçilər əmək haqqı ala bilmirlər...

□ **Dünya SAKIT,**
"Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Medlanın İnkişafı
Agentliyi**

**Dini və milli tolerantlıq, millətlərarası
münasibətlərin inkişaf etdirilməsi**

Bir müddət əvvəl Qarabağdan erməni sakinlərin guya məcburi çıxarılmasını bəyan edən Niderland parlamentinin ardınca bu dəfə ölkə hökuməti Azərbaycana qarşı birmənalı ədalətsiz mövqe nümayiş etdirib. "Yeni Müsavat" xəbər verir ki, sentyabrın 13-də Niderland hökumətinin saytında dərc edilmiş xarici siyasət proqramında Qarabağ ələ keçirilmiş region kimi təqdim edilib və "Dağlıq Qarabağ" kimi qeyd edilib. Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin Mətbuat xidməti idarəsinin rəisi Ayxan Hacızadə məsələyə münasibət bildirərək deyib ki, Niderland tərəfi növbəti dəfə Azərbaycana və postmünaqişə dövründə regiondakı mövcud vəziyyətə münasibətdə qərəzli yanaşma nümayiş etdirir.

O qeyd edib ki, bu ölkənin Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərinin azad edilməsini "Dağlıq Qarabağın ələ keçirilməsi" kimi qeyd etməsi qəbul edilməzdir. "Qarabağ bölgəsi hər zaman ölkəmizin ayrılmaz hissəsi olub və 30 ilə yaxın Ermənistanın qanunsuz işğalı altında idi. Niderlandın Ermənistanın bu qanunsuz hərəkətlərinə göz yumması təəssüf doğurur. Azərbaycanın bu ərazilərin azad edilməsi ilə bağlı tədbirləri beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinə əsaslanan, habelə bu və ya digər şəkildə yanlış dəyərləndirilə bilinməyəcək qədər ölkəmizin suveren hüququ olub".

A.Hacızadə vurğulayıb ki, Azərbaycanın Qarabağ bölgəsinin qondarma "Dağlıq Qarabağ" şəklində yanlış adlandırılması qətiyyəni doğru deyil: "Bu, Ermənistanın Azərbaycana qarşı ərazi iddialarının daha bir bariz təzahürüdür. Azərbaycanda "Dağ-

lıq Qarabağ" adlı inzibati və ya coğrafi vahid olmadığını, habelə hər bir dövlət və təşkilatın Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə tanınmış ərazilərində Azərbaycanın müvafiq orqanları tərəfindən standartlaşdırılmış və Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Coğrafi Adlar üzrə Ekspertlər Qrupu çərçivəsində qəbul edilmiş coğrafi adlara istinad etməli olduğunu bir daha təkrar edirik. Biz Niderland tərəfini Azərbaycan və Niderland arasında ikitərəfli münasibətləri daha da sarsıdan və regionun beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinə hörmət əsasında gələcək inkişafına mane olan bu cür bəyanatlara son qoymağa çağırırıq".

Niyə Azərbaycana qarşı bu qədər dözümsüz, qərəzli mövqe sərgilənir?

Siyasi ekspert Elçin Alioğluna görə, bu, müstəmləkəçi Niderlandın erməni canfəşanlılığından başqa bir şey deyil: "Bir müddət əvvəl Qarabağdan erməni sakinlə-

Din və tolerantlıq

YENİ ÜSAVAT
N 170 (8543) 20 sentyabr 2024

İslamofob Niderlandın növbəti qərəzi

**Ekspert: "Niderlandın dövlət və hökumət rəsmiləri
"ermənilərdən daha çox erməni" kimi çıxış edir"**

rin guya "məcburi çıxarılması"nı bəyan edən Niderland parlamentinin ardınca bu dəfə ölkə hökuməti Azərbaycana qarşı birmənalı ədalətsiz mövqe nümayiş etdirib. Niderland hökumətinin saytında dərc edilmiş xarici siyasət proqramında Qarabağ ələ keçirilmiş region kimi təqdim edilib və "Dağlıq Qarabağ" kimi qeyd edilib.

1988-ci ildə Ermənistan-

dan 300 minə yaxın qərbi azərbaycanlının zorla qovulmasına heç vaxt münasibət bildirməyən Niderlandın dövlət və hökumət rəsmiləri Fransanın ardınca "ermənilərdən daha çox erməni" kimi çıxış edir".

"Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Elxan Şahinoğlu da mövzu ilə bağlı mövqeyini bildirib: "Prezident İlham Əliyev TÜRKPAY-ya üzv ölkələrin par-

lament sədrləri ilə keçirilən görüşdə "Avropa İttifaqının azı üç ölkəsi Azərbaycana qarşı "soyuq müharibə" elan edib" deyərək hansı dövlətləri nəzərdə tutub? Aydındır ki, bunlardan biri Fransadır. Digər iki ölkədən birinin Niderland olduğunu söyləmək mümkündür. Çünki bu ölkənin rəsmiləri və deputatları da fransalı həmkarları kimi, tez-tez Azərbaycan əleyhinə açıqlamalar ve-

rilər. Azərbaycan 2023-cü ilin sentyabrında antiterror əməliyyatı həyata keçirdikdən sonra Niderland parlamentində Ermənistanla silah satışı məsələsi müzakirə olunmuşdu. Niderlandın xarici işlər naziri Azərbaycan əleyhinə açıqlamaları ilə yadda qalmışdı. O, Azərbaycana qarşı sanksiyaların tətbiq edilməsi məsələsini gündəmə gətirmişdi. Həmin nazir Azərbaycanın guya Ermənistanla hücum əməliyyatı hazırladığını söyləmişdi. Niderlandın islamofob siyasətçiləri də az deyil. Avropa İttifaqının anti-Azərbaycan mövqeyi ilə seçilən üçüncü dövləti Belçikadır. Bu ölkənin parlamenti də Azərbaycana qarşı ədalətsiz qətnamələr qəbul edib və Belçika hökuməti bunun qarşısını almayıb. Əksinə, Belçikanın xarici işlər naziri ötən il Azərbaycan əleyhinə bir neçə dəfə açıqlama səsləndirmişdi. Avropa İttifaqının iki üzvü olan Yunanistan və Kipr Respublikası da Ermənistanla dəstəklərini əsirgəmir. Yalnız Yunanistan Azərbaycandan qaz aldığına görə, rəsmi Afina Paris kimi qatı anti-Azərbaycan mövqeyindən çıxış etmir".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Afaq MİRAYIQ

Bakıdakı "lənətlənmiş bina" - Səadət Sarayı haqqında şok iddialar

Vaxtilə milyonçu Murtuza Muxtarovun evi olmuş binada nikaha girənlər xoşbəxtlik tapmır?

Bakının gözəl memarlıq nümunələrindən olan Səadət Sarayı haqqında insanlar müxtəlif fərziyyələr söyləyir, qəribə fikirlər səsləndirirlər. Guya bu bina lənətlənib. Ona görə də bu sarayda nikaha girənlər ailə xoşbəxtliyi tapmırlar. Hətta burada toy edənlərin bir müddət sonra boşandıqları və yaxud övladlarının olmadığı da iddia olunur.

Bizim.Media insanlar arasında bu fərziyyələrin haradan qaynaqlandığını araşdırıb.

Səadət Sarayı vaxtilə Bakı milyonçusu olmuş Murtuza Muxtarovun evi olub. Bu binanın yaranmasının əsasında maraqlı bir sevgi hekayəsi dayanır. Belə ki, Bakı milyonçusu Murtuza Muxtarov Vlədiqafqaza işgüzar səfərlərinin birində osetin generalı Tuqanov və onun ailəsi ilə tanış olur. Qonaqlıqda Muxtarov generalın ağıllı, savadlı, gözəl, ortancıl qızı Liza xanım ilə tanış olur və ilk görüşdən ona aşiq olur.

Cütlüyün toy mərasimləri çox dəbdəbəli və təmtəraqlı keçir. Toyda çərkezi çuxa geyinib, ağ Buxara papağı qoymuş, qılınc taxmış 30 igid qız evinə 30 təmtəraqlı xonça gətirir, toy isə 7 gün, 7 gecə davam edir.

Gəlini gümüş işləməli faytonda, həm də başdan-ayağa bəyaz geyinmiş, ağ at minmiş fəxri süvari dəstəsinin müşayiəti ilə gətirirlər.

Milyoner həyat yoldaşı Liza xanımı çox sevirmiş, onu tez-tez özü ilə Avropaya səyahətə aparırmış. Belə səfərlərin birində onlar gəzərkən olduqca yaraşıqlı və əzəmətli bir bina görürlər.

"Belə binada yaşayanlar necə də xoşbəxtdirlər!" - deyərək Liza heyranlığını həyat yoldaşı ilə bölüşür. Bu mənzərəni sakitcə seyr edən Murtuza bəy heç nə demir.

O, Bakıya qayıdandan sonra Liza xanımın arzusunu yerinə yetirmək üçün Avropada gördükləri binanın eynisinin inşasına başlayır. Bina bir neçə ilə hazır olur. Cütlük bu evdə 10

ilə yaxın birgə yaşayır.

Liza Murtuza Muxtarovu çox sevsə də, ona övlad verə bilmir. Ona görə də bu möhtəşəm sarayda heç zaman körpə səsi gəlmir. Bu səssizliyi pozmaq üçün Liza xanım sarayda tez-tez xeyriyyə tədbirləri keçirir. Yetim və imkansız uşaqlara yardımçı olur. Amma bütün xey-

yirxahlığının müqabilində Liza ana ola bilmir. Ona görə də insanlar hesab edir ki, Liza xanım bu sarayda xoşbəxtlik tapmadığı və ana ola bilmədiyi üçün bu saray uğursuzluq simvolu sayılır.

1920-ci ilin aprel ayının 28-də Azərbaycanda çevriliş edən bolşeviklərin ilk ələ ke-

çirdikləri ünvanlardan biri də Murtuza Muxtarovun sarayı olub. Saraya soxulan iki bolşevik onun təcili olaraq evi tərk etməsini tələb edir. Əsəbləri pozulmuş milyonçu Muxtarov bu rəzilliyə dözə bilməyib əlindəki tapança ilə bolşeviklərin birini (bolşevik Anosov) güllələyib öldürür, digər gülləni isə öz əlinə vurur. Beləcə, gözəl günlər üçün tikilən saray Muxtarovlar ailəsinə dəhşətli ölüm gətirir. Səadət Sarayının lənətlənməsi ilə bağlı ikinci versiya məhz budur.

"Dünyanı idarə edən gizli şəbəkə" kimi təqdim edilən masonluq haqqında çoxlu əfsanələr, miflər dolaşır. Bu gün dünyada elə bir ölkə yoxdur ki, oradakı tikililərdə mason simvollarına rast gəlinməsin. Avropada, Amerikada, Asiyada, Afrikada - hər yerdə pərgar, üç-

bucaq, piramida təsvirli binalar görə bilirik. Bu, onların məşhur simvollarıdır.

Azərbaycanda da belə simvollar yetərcəkdir. İstər tarixi, istər müasir tikililərdə mason simvollarına rast gəlmək mümkündür. Səadət Sarayı və ya Muxtarovun evinin üzərində də olan mason, illuminatı simvolları və Davud (siyonizim) ulduzu aşkar şəkildə görünür. Sarayın sütunlarından birinin yuxarı hissəsində Davud ulduzu öz əksini tapıb. Sarayın başqa bir sütununun yuxarı və aşağı hissəsində yenidən illuminatı işarələrini görmək mümkündür.

Üçüncü ehtimal da məhz bu işarələrlə bağlıdır. İnsanlar hesab edir ki, bu nişanələr insanlara ancaq bədbəxtlik gətirir. Ona görə də Səadət Sarayı haqqında miflər hələ də yayılmağa davam edir...

MUSAVAT

Son səhifə

N 170 (8543) 20 sentyabr 2024

S
e
n
t
y
a
b
r

Soyuducuya yarıya bölünmüş limon qoyanların nəzərinə - görün nə olur...

A detən limon dilimlərinə soyuducuya qoyuruq ki, müxtəlif vaxtlarda istifadə edə bilək. Ancaq bu saxlama üsulu əslində sağlamlıq problemləri yaradır. Kəsilmiş limonları soyuducuda saxlamaq nə qədər məntiqli səsənsə də, əslində bir o qədər zərərli olduğunu unuduruq. Limonun sağlamlığa faydaları onun təsir etdiyi müsbət cəhətləri saymaqla bitmir.

C vitamininin böyük bir qaynağı olan limon həzm sistemini, xüsusən də immunitet sistemini tarazlaşdırır və üstəlik, bir çox xəstəliklərin qarşısını ala bilər. Eyni zamanda limon dəri və ağız sağlamlığı üçün çox təsirli rol oynayır. Hər növ limon bir çox yemək alternativləri üçün istifadə edilə bilər. Yeməklərdə, şorbalarda, salatlarda və çaylarda istifadə etmək üçün yarıya bölünmüş limonları adətən soyuducuya qoyulur. Qalan limon dilimlərini qorumaq istəsək də, bu əslində insan orqanizmi üçün zərərli bir hərəkətdir.

Əvvəl kəsilmiş limonu soyuducuda saxladığınız zaman limonun açıq hissələri nəfəs almağa və zərərli maddələri özünə çəkməyə başlayır.

Soyuducuda saxlanılan limonun daha sonra istehlak edilməsi sinir və həzm sisteminə mənfi təsir göstərir. Soyuducuda saxlanılan limonlar zamanla öz təsirini itirir. Bu səbəbdən limonu bir gecə belə soyuducuya qoymamalıdır.

Dilimlənmiş və ya doğranmış limonları soyuducu çantada və ya bankada saxlamaq daha doğrudur. Limon bütövdürsə, soyuducuda saxlamağın heç bir zərəri yoxdur. Bununla belə, dilimlənmiş limonları necə saxladığınıza diqqət yetirməlisiniz. Saxlama qabına qoyub soyuducuda saxladığınız limonlar maksimum 4 gün qala bilər.

Limonu daha uzun müddət saxlamaq istəyənlər dərin dondurucuda bütöv saxlaya bilərlər. Eyni zamanda limonu təkcə soyuducuda deyil, təbii günəş işığı olmayan sərin yerlərdə də saxlamaq olar.

Soyuducuya qoyulacaq kəsilmiş limonlar hava ilə təmasdan uzaqlaşdırılmalıdır. Bu səbəbdən limonları saxlamaq üçün alüminium folqadan da istifadə etmək olar.

Gecələr işləyənlərin ölüm riski daha çoxdur

Araşdırmalara görə, axşam saatlarında işləmək kökəlməyə gətirib çıxarır və depressiya riskini artırır. Gecə gec saatlarda işləyən insanlar daha yüksək bədən kütləsi indeksinə (BMI), daha çox bel ölçüsünə, daha çox gizli yağa və daha erkən yuxu cədvəlini saxlayanlara nisbətən 2-ci tip diabetin inkişaf riski demək olar ki, 50% daha yüksəkdir.

Hollandiyanın Leiden Universitetinin Tibb Mərkəzindən Dr.Jeroen van der Veldenin rəhbərlik etdiyi tədqiqatda 5000-dən çox insan iştirak edib. Doktor van

der Velde qeyd edib ki, qeyri-sağlam veridşlər daha çox gecə xronotipləri ilə əlaqəli olsa da, bu amillər gecə aktiv olanlarda metabolik pozğunluqların riskinin

artmasına tam izahat vermir.

Tədqiqatçılar orqanizmin daxili bioritmlərinin xarici şərtlərə uyğun gəlmədiyi sirkadiyalı disarmoniyanın bu prosesdə əsas rol oynaya biləcəyini irəli sürüblər. Bu uyğunsuzluq diabet də daxil olmaqla, xəstəliklərin riskinin artmasına səbəb olur.

Tədqiqat həmçinin göstərib ki, gec xronotipli insanlarda daha çox visseral piy və qaraciyər piyləri var ki, bu da onların müxtəlif xəstəliklərə qarşı həssaslığıni əhəmiyyətli dərəcədə artırır.

Kişi döş xərçənginə tutuldu

Lovda həkimlər döş xərçəngi diaqnozu qoyulan 66 yaşlı kişini xilas ediblər. Şiş 8 santimetrə çataraq artıq yayılmağa başlayıbmış.

Qaynarinfo Lvov Birinci Tibb Assosiasiyasının məlumatına sitinadla xəbər verir ki, kişilərdə bu xəstəlik qadınlara nisbətən 100 dəfə az baş verir.

"66 yaşlı Orest Staxiv kişilərdə döş xərçəngi olduğunu ağlına da gətirməzdi. Bir il yarı əvvəl ilk dəfə sol çənə nahiyəsində diskomfort hiss edəndə buna əhəmiyyət verməyib. O, pulqabısını döş cibinə qoyduğu üçün avtomobilə təhlükəsizlik kamərinin onu narahat etdiyini düşünüb", - xəstəxanadan bildirilib. Bu yay cənab Orestesin qızı döş sümüyünün sol tərəfinin bənövşəyi rəngdə olduğunu və məmə ucunda bir növ böyümənin göründüyünü hiss edəndə ailə həkimlərinə müraciət edib. Ultrason və KT müayinəsindən sonra kişini həyata gətirən diaqnozu açıqlayıblar, çünki belə bir xəstəlik kişilərdə çox nadirdir.

Şiş artıq yayılmağa başladığı üçün gecikməyə vaxt yox imiş - mümkün qədər tez əməliyyat etmək lazım idi. Xəstə ilə mamoloqlar, onkoloqlar və rekonstruktiv cərrahlardan ibarət multidissiplinar komanda çalışıb. Cənab Orest iki mərhələdə əməliyyat olunub. Əvvəlcə onkoloqlar mastektomiya etdilər - şiş və döş əzələsinin bir hissəsi ilə birlikdə döşün çıxarılması. "Sonra biz limfa düyünlərinin dissekasiyasını həyata keçirdik, çünki bu, xəstəliyin təkrarlanmasının qarşısını almaq üçün edilməli idi", - həkim əməliyyatın birinci mərhələsi haqqında deyib.

Bunları bilirsinizmi?

- * Burnunuzla baş barmağınız eyni boydadır.
- * Dişləriniz doğumunuzdan 6 ay əvvəl meydana gəlməyə başlayır.
- * Bədəninizin 30 dəqiqədə itirdiyi istiliklə iki litr suyu qaynada bilərsiniz.
- * Hər bir ayağınızda təxminən bir trilyon bakteriya var.
- * Ortalama bir yuxu 2-3 saniyə davam edər.
- * Yeməyin ağızınızdan mədənzə çatması yeddi saniyə davam edir.
- * Mədə turşunuz bir ülgücü əridə biləcək gücdədir.
- * Bir cüt ayaqda 250 000 tər vəzisi var.
- * Ayaq baş barmağınızda iki sümük olmasına qarşılaq digər dörd barmağınızda üç sümük var.
- * Ortalama bir qadın ortalama bir kişidən 12,5 sm qısaadır.
- * Qadınlar gözlərini kişilərdən iki dəfə çox qırırlar.
- * Dolları 293 üsulla xırdalamaq olar.
- * Anadan olandan ölənə qədər gözümüz eyni ölçüdə qalır, qulaqlarımız və burnumuz isə həmişə böyüyür.
- * Pişiklər 100-dən çox, itlər isə cəmi 10 səs çıxarırlar.
- * Tədqiqatçı radiolokator borusunun yanından keçərkən cibində olan sokoladların əriməsindən sonra mikrodalğalı sobanı icad edib.

Daha kor adam qalmayacaq

İlon Mask və onun "Neuralink" şirkətinin "Blindsight" adlı cihazı yeni bir tarixi inqilaba imza atıb. "Blindsight" cihazı sayəsində kor insanlar da görə biləcək. Cihaz beyinə yerləşdirilir. Bu cihazla həm doğuşdan kor olanların, həm sonradan görmə qabiliyyətini itirənlərin sağlam insanlar kimi görmək imkanı olacaq. "Pasiyentin görmə qabiliyyəti ilkin mərhələdə aşağı keyfiyyətdə (dumanlı), ancaq sonra hətta normal insandan belə daha yaxşı olacaq; o, həm infraqırmızı, ultrabənövşəyi və hətta radar dalğa uzunluqlarında belə görəcək".

Qəhvə və çay sevənlərə şad xəbər

Dünyanın ən məşhur içkiləri olan qəhvə və çayın sağlamlığımız üçün zərərli olduğuna dair bir çox iddialar səsləndirilib. Ancaq yeni bir araşdırmaya görə, bu içkilər ürək sağlamlığına müsbət təsir göstərir.

Bakupost.az xəbər verir ki, Çin və İsveç alimlərinin apardıqları araşdırma qəhvə və çayda olan kofeinin ürək sağlamlığı üçün faydalı olduğunu ortaya qoyub.

Araşdırmaya görə, müntəzəm olaraq qəhvə və çay qəbul edən insanlarda hipertoniya, insult, şəkərli diabet və koroner ürək xəstəliyi kimi kardiometabolik pozğunluqların inkişaf riski əhəmiyyətli dərəcədə azalır.

Konkret olaraq, gündə üç fincan qəhvə və ya beş fincan çay içən iştirakçılar bu xəstəliklərin iki və ya daha çoxunun inkişaf riskini 40 faizdən çox azaldıblar.

Tədqiqata qatılan 300 mindən çox insanın sağlamlıq məlumatları orta hesabla 11 il izlənilib.

Bu müddət ərzində həm qəhvə, həm də çay içən iştirakçılar ürək-damar sağlamlığında heç birini içməyənlərə nisbətən daha yaxşı nəticələr əldə ediblər.

Bundan əlavə, kofein qəbul edənlər qan testlərində aşağı xolesterol və insulin müqaviməti əlamətləri göstəriblər.

Nəticə olaraq, bu araşdırma qəhvə və çayın ürək-damar sağlamlığının qorunmasında mühüm rol oynaya biləcəyini göstərir. Bununla belə, bu nəticənin əlavə araşdırmalarla təsdiqlənməsinə ehtiyac olduğu bildirilir.

"Tədqiqat The Journal of Clinical Endocrinology & Metabolism" jurnalında dərc olunub.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500